Lodzer Tageblat

פרייז 20 גראשען

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

№ 92

לאָדזשער טאָגעבלאַט

היינט 8 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

מאָנטאָג, כ"ג ניסן פ' שמיני תר"צ

21 kwietnia 1930 r.

23-טער יאהרגאנג

שוידערליכער מארד אין א יודישער פאמיליע

אין פארגעקומען שביעי של פסח אויף זגערזשער 15

24-יעהריגער יודישער פריזיער רופט אַרויס אַוואַנטורעס און קריגערייען מיט זיינע ברודער. — ווארפט זיך מיט אַ מעסער אויף דער אייגענער מוטער. — יונגערע שוועסטער כאַפּט ארויס ביים רוצח דאָס מעסער און דער-שטעכט איהם צום טויט. — צעבלוטיגטער מעסער ווערט צעבראכען אין צווייען אין האַרץ פון איהר ברודער

„איך האב ערמארדעט מיין ברודער! ארעסטירט מיך!"

רופט אויס דאס 21-יעהריגע יודיש מעדעל צושטעלענדיג זיך אַליין אין דריטען קאמיסאַריאַט

געכטען איז די אַלטשטאָט אויפגעצימערט געוואָרען פון אַ שוידערליכען ברודער-מאָרד. אַ יודיש מעדעל האָט איהר איינציגען ברודער דערשטאָכען צום טויט

אונזער מיטאַרבייטער, וואָס האָט באַלד נאָכ'ן מאָרד בעזוכט דאָס אָרט פון דעם שוידערליכען געשעהעניש האָט זיך דערוויסט פאָלגענדע

פּרטים:

אויף זגערזשער 15 וואוינט די אלמנה חנה לעווקאָוויטש מיט דריי זיהן און אַ טאָכטער. איינער פון די זיהן אברהם אַ פריזיער, האָט אין דער פּריוואַט-וואוינונג איינגעאָרדענט

אַ רעזורע,

וואוהין עס פלעגען קומען בעקאַנטע זיך שערען און ראַזירען. די מלאכה האָט אברהם אויך אויסגעלערנט די ברודער, און די שוועסטער הינדע, האָט זיך אויך בעשעפטיגט אין דער רעזורע אַלס

מאַניקורשיסטקע

צוליב דעם, וואָס די קאָנצעסיע איז געווען אויפ'ן נאָמען פון אברהם'ען, איז צווישען דעם לעצטען מיט זיינע ברידער און דער שוועסטער אָפט פאָרגעקומען

סכסוכים

אויך פאַר פסח איז צוליב עפּעס אַ סכסוך פאָרגעקומען אַ מחלוקה צווישען אברהם'ען מיט די ברידער און דער שוועסטער. אַזוי, אַז יום-טוב האָט ער נישט געאַרבייט, צוליב וואָס דער קאָנפליקט האָט זיך נאָך מעהר פערשאַרפט. ס'האָט אָבער קיינעם נישט געקענט איינפאַלען, אַז דער דאָזיגער קאָנפליקט זאָל זיך אַזוי טראַגיש ענדיגען, און אַז דאָס זאָל קאָסטען אַ לעבען פון אַ יונגען מענשען, און דערצו נאָך פון דער איינציגער שוועסטער'ס האַנד.

שבת צו נאַכט, איז אברהם אַהיימגעקומען אַ שטאַרק דענערווירטער, און צווישען איהם מיט די ברידער און דער שוועסטער איז ווידער געקומען צו אַ מחלוקה. אין דער מחלוקה האָט זיך אַריינגעמישט די מוטער, און ווי די הויז-מענשען גיבען איבער, זאָל אברהם האָבען

געכאַפּט צו דער מוטער אַ מעסער

דערזעהענדיג אין אברהם'ס האַנד אַ מעסער, איז די שוועסטער הינדע צוגע-לאָפען, אַרויסגעכאַפּט ביי איהם דאָס מעסער, און דאָס זעלבע מעסער פער-זעצט איהר ברודער אברהם אונטער'ן האַרצען. נישט בעגנוגענדיג זיך מיט דעם ערשטען מעסער-שטאָך האָט די ברודער-מערדערין מיט דעם זעלבען מעסער איהם געמאַכט נאָך צוויי וואונ-דען איבער'ן רוקען און דעם דריטען אין דער האַנד מיט אַזאַ אומפּעט און רציחה, אַז דאָס מעסער איז צעבראָכען געוואָרען אין צווייען. אברהם איז ווי אַנ'אונטערגעהאַקטער דעמב אַנידערגע-פאַלען אויף דער ערד בעגיסענדיג זיך אין אַ קאַלוזשע בלוט. די אַרויסגערופע-נע פּאָגאָטאָוויע האָט נאָר פעסטגע-שטעלט דעם

טויט.

באַלד נאָך דעם אַפּגעטועגעם „שמוּ-קעל אַרבייט" איז די גרויזאַמע ברודער-מערדערין הינדע אַוועק אין דריטען קאָ-מיסאַריאַט, וואו זי האָט געמאָלדען: איך בין די מערדערין פון מיין ברודער — אַרעסטירט מיך, האָט זי געזאָגט קאַלטבלוטיג.

ווען די פּאָליציי איז אָנגעקומען אויפ'ן אָרט, האָט זיך פאַר זייערע אויגען פאָרגעשטעלט

אַ שרעקליך בילד:

אויף דער פּאָדלאָגע איז געלעגען אין אַ קאַלוזשע פערגליווערט בלוט דער ער-מאָרדעטער אברהם מיט דריי טיפע וואונדען. דאָס בלוט האָט געשטראָמט ווי פון אַ געשאָכטענע בהמה. די שטוב-מענשען האָבען פאַר דער

פּאָליציי

געגעבען ערקלערונגען ווענען די אומ-שטענדען ביי וועלכע דער מאָרד איז אויסגעפיהרט געוואָרען.

די אכזריות'דיגע ברודער-מערדערין די 21-יעהריגע הינדע איז איבערגעגע-בען געוואָרען דער פּאָליציי, און דער טויטער קערפּער איז אָפּגעפיהרט געוואָ-רען אין

פּראָזעקטאָריום

ווי בעקאַנטע גיבען איבער, איז דער ערמאָרדעטער אין דעם טראַגישען טאָג געווען שטאַרק דענערווירט, און צעהן מינוט פאַר'ן מאָרד, האָט ער אין אַ

שענק אויף זגערזשער גאַס

אויסגעטרונקען אַ פלאַש מעהד, און אין צעהן מינוט שפּעטער איז ער שוין גע-לעגען אַ טויטער מיט דריי טיפע וואונ-דען אויפ'ן קערפּער.

דער שוידערליכער ברודער-מאָרד האָט אויפגעציטערט די גאַנצע געגענד. געכטען אַ גאַנצען טאָג ביז'ן שפּעטען אָווענד האָבען זיך פאַר'ן הויז, זגער-זשער 15

פערזאַמעלט מאַסען מענשען,

וועלכע האָבען אַרומגערעדט די פּרטים פון דעם אכזריות'דיגען ברודער-מאָרד, און ווענען די קאַלטבלוטיגקייט פון דער יונגער יודישער מערדערין, וואָס האָט זיך אַליין איבערגעגעבען אין די הענד פון דער פּאָליציי.

פּערקויף פון די נייסטע פאַסאָנען

מענער-היטען

גרויסער אויסוואַהל! — ביליגע פרייזען!
ווי אויך נעהמע אן צו פאַסינירען
צו זעהר ביליגע פרייזען!

H. APPEL, Łódź
ul. Piotrkowska 60. (אין הויף)

ווייסט איהר, אַז

משה זוראַוואָוסקי

היינט מאָנטאָג ד. 21-טען ד. ח. ווען דאַווענען מעריב
ווייזט אַ גענויע, וואָס מען האָט נאָך נישט געזעהען.
פּאָדשעטשנאַ 10.

זאָגט 3

אויף צו שפּילען ווירטואַזיש צו פּערקויפען.
צו ערפאַהרען מעל. 109-14 טעגליך פון 3—5 נאָכמיטאָג.

וויעז הייליט!

אָרטאָפּעדישער שוהמאַכער-מייסטער ספּעציאַליסט

היילט אויס אַלע אַרט קראַנקע פיס ווי: פּלאַטפוס, קלומפּוס, האַל-פוס, זענקפוס, הינער-אויגען און אַלע זעמטליכע פוס-פערהאַר-טונגען —

וויכטיג פאַר שטעפער און שוסטער

עס ווערט אונטעריכטעט מאָס-נעהמען לייסטן-ריכ-טען, מוסטער-צייכנען און שניידען לויט מאָס און פאַבריקס-אָרט.

וויענער דיפּלאָמירטער פאַך-לעהרער
Maurycy Silbersztein, Łódź,
49 Wschodnia 49
נעמט אָן פון 9—12 און פון 3—6 נאָכמיטאָג.

נדהמים ונרעשים ובלב מורתח אנו מודיעים על האסון הנורא אשר קרנו בהלקח מאתנו בעש"ק ד' חוהמ"פ בדמי ימיה בת שעשוענו

נ"ע רחל בת ר' אברהם יצחק הלוי נ"י

עקביא

בשנת העשרים ושתים לימי חייה
ובעצם היום ההוא הובאה למנוחת עולם.

המשפחה המתאבלת.

מעומקא דלבא הרני מביע רגשי השתתפותי הכי חמים למשפחת עקביא בהקטף לה בת זקונים שלה

נ"ע רחל

ינחמכם המקום בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

מגר. ש. בונין.

TERMA jedyna w Polsce: gorąca wysokoprocentowa solanka jodobromowa o spotęgowanem działaniu leczniczem, bije **z głębokości 1300 mtr.** 14 źródeł zasila zdrojowisko w nieograniczoną ilość solanki o różnej procentowości do kuracji kąpielowej i stosowania wewnętrznego.

Kąpiele solankowe, borowinowe, kwasowe, węglowe, piankowe

Specjalne urządzenia do leczenia chorób kobiecych.

Nowoczesne urządzenia inhalacyjne.

Elaktroterapja. Hydroterapja.

LECZY SKUTECZNIE: reumatyzm stawowy i mięśniowy, skrofuły, krzywicę, choroby kobiece, nieżyty górnych dróg oddechowych, wadliwą przemianę materji, choroby serca i naczyń, choroby nerwowe, grużlicę chirurgiczną.

W SEZONIE ORDYNUJE 35 LEKARZY.

Suche zdrowe powietrze

osiągnięte przez gruntowne odwodnienie terenu uzdrowiska ł okolic. Powiększone tereny parkowe. Sporty—Zabawy—rozrywki. Wycieczki samochodem zakładowym. Wycieczki motorówką po Wiśle.

SEZON OD I-V DO 31-X.

פינאַנץ-מיניסטער מאַטושעווסקי

וועגן ווירטשאַפטליכען קריזיס אין לאַנד

„די לאַגע וועט זיך פערבעסערן שוין אין די נאָהענטסטע-חדשים"

קראקא, (טעל.)

א מיטאַרבייטער פון „איל. קור. צאַדזיענגי" האָט געהאַט א אינטער־וויאו מיט פינאַנץ־מיניסטער מאַטושעווס־קי, וועגען ווירטשאַפטליכען קריזיס אין לאַנד. ענטפערענדיג אויף דער פראַגע מכח די סבות פון'ם קריזיס, האָט מיניסטער מאַטושעווסקי אָנגעווי־זען, קודם כל, אַז דער איצטיגער קרי־זיס איז נישט קיין ריין פוילישער אָדער אַפילו אַ ריין אייראָפּעאישער, אייגענטליך האָבען מיר איצט אַ קרי־זיס נאָך אַ קריזיס. דער ערשטער איז געווען דער פינאַנציעלער קריזיס, וואָס האָט אַרומגענומען די גאַנצע וועלט און האָט זיך געענדיגט מיט'ן קראַך אויף וואָל סטריט, דער צווייטער קריזיס איז דער קריזיס פון דער לאַנדווירטשאַפט.

אויב מען זאָל טיפער אַנאַליזירען די סבות פון די איצטיגע עקאָנאָמישע שוועריגקייטען, זאָגט דער פינאַנץ־מיניסטער, דאַרף מען דעם איצטיגען שמערצליכען פּראָצעס, וואָס מאַכט דורך די וועלט אָנרופען: דער פּראָ־צעס פון רעוואַלאָריזאַציע פון גאָלד. נאָך דער מלחמה האָט אַ לאַנגע צייט אַ דיספּראָפּאָרץ צווישען דער קאָנסום־ און פּראָדוציר פעהיגקייט. דער רעזול־טאַט איז געווען הויכע פּרייזען, אָדער מיט אַנדערע ווערטער אַ רעוואַלאָריזי־רונג פון גאָלד די בּיסלעכוויז אויפגעבּויטע פּראָדוקציע האָט פערגרעסערט דעם פערברויך און די פּרייזען זענען בּהדרגה געפאַלען. דערפון זענען געקו־מען ווירטשאַפטליכע אויפטרייסלונגען אין די לעצטע 10 יאָהר. פון די אויפ־טרייסלונגען האָט קודם כל געליטען די לאַנדווירטשאַפט, וואָס פון איין זייט האָט זי ביז איצט זיך נישט פערזי־כערט איהר רענטאַבּיליטעט און פון דער צווייטער זייט הערשט אַ איבּער־פּראָדוקציע אויף תבואה אויפ'ן וועלט־מאַרק. אַט דעם קריזיס האָבּען אין דער ערשטער ריי איבּערגעלעבּט די לענדער, וואו די האַרפּטישע פּראָדוקציע האָט אַ איבּערגעוויכט.

— פאַרוואָס פיהלט פוילען שטאַר־קער דעם קריזיס ווי אַנדערע לענדער?

— ווייל די געלד־רעזערווען אין פוי־לען זענען קליינע, פונדעסטוועגען מוז מען זאָגען, אַז דעם ערשטען קריזיס, דעם פינאַנציעלען האָט פוילען דאָך גליקליך דורכגעמאַכט, אַנדערע מלוכות זענען אַרויס פון דעם דאָזיגען קריזיס אָדער מיט אַ וואַקלדיגער וואַלוטע אָדער מיט רעפיציט און בּודזשעט.

די רעגירונג בּעקעמפט דעם לאַנד־ווירטשאַפטליכען קריזיס מיט די מיט־לען וואָס זענען בּעקאַנט: פּרייער עקס־פּאָרט, עקספּאָרט פּרעמיעס, שטייער־הנחות א. א. דער אַריינפיהר פון תבואה ווערט געשאַצט דורך אַ צאָל.

וואָס פאַר אַ מיטלען דאַרפען אָנגע־ווענדעט ווערען צו לינדערען דעם קרי־זיס?

— די מיטלען זענען אַלט ווי די וועלט: אינערליכע קאַפּיטאַליזירונג דורך שפּאָרזאַמקייט. מען דאַרף קענען שפּאָרען.

ווען ערוואַרט דער מיניסטער זאָל די לאַגע זיך פערבעסערן?

— איך וויל נישט זאָגען קיין נביאות, אָבער מען קען אָננעמען, אַז די לאַגע וועט זיך בּיסלעכוויז פערבעסערן שוין אין די נאָהענטסטע זומער־חדשים.

צי וואָלט מען דערווייל נישט גע־דאַרפט בּענוצען די געלד־רעזערווען פון דער מלוכה צו בּעקעמפען דעם קרי־זיס?

— איך האָב שוין צוויי מאָל, זאָגט דער פינאַנץ־מיניסטער, אָנגעוויזען אין סיים, אַז פון די 600 מיליאָן געלד־רע־זערווען, וואָס די מלוכה־קאַסע האָט געהאַט זענען 400 מיליאָן שוין לאַנג פערטיילט געוואָרען אויף לאַנג־טערמיני־גע קרעדיטען פאַר דער לאַנדווירטשאַפט און בּוי־בּעוועגונג, איצט האָבען מיר נאָך סך הכל 140 מיליאָן פליסיגע געלד רעזערווען אין דער מלוכה־קאַסע. וועלכע מען דאַרף שוין נישט רירען, ווייל זיי פערזיכערען אונז דעם גלייכ־געוויכט פון בּודזשעט.

— צי איז אמת, אַז אין דער לעצ־טער צייט ווערען אָפּגענומען די אָפּ־שפּאָרונגען פון די בּענק?

— נישט אמת די פ. ק. א. האָט איצט צוויי מאָל אַזוי פיל אָפּשפּאָרונ־גען, ווי פאַר־אַ־יאָהרען. דערצו האָט מיטגעהאָלפען דער אַפּגעשאַפטער שטייער פון קאַפּיטאַל און רענטעס.

— ווי זענען אונזערע אויסזיכטען אויף צו בּעקומען אויסלענדישע הלוו־את?

אונטערהאַנדלונגען וועגען הלוואת סיי פּריוואַטע, סיי מלוכה'שע ווערען כסדר געפיהרט. למשל וועגען פערלענ־גערען דעם זאַלץ־מאָנאָפּאָל, מען קען אָבער קיין שום קאָנקרעטעס דערווייל נישט זאָגען ווי לאַנג זיי זענען נישט פערענדיגט. אויב די דיספּאָזיציע פון געלדמאַרק וועט זיך ווייטער האַלטען נאָך דער עמיסיע פון קאָמערציאַליזיר־טען דייטשען חוב, איז כמעט זיכער, אַז דער צופלוס פון לאַנג טערמיניגען קרעדיט קען פוילען, וואָס איז אין מי־טען 1928 איבּערגעריסען געוואָרען, וועט זיך אויפסניי אָנהויבּען. פער־שטעהט זיך אויב דער דאָזיגער קרעדיט וועט נישט זיין קיין טייערער, וועט דאָס זיין זעהר אַ געוואונשענע ערשיינונג.

אַרעסטירט די מערדער פון באַנקיר צענטנערשווער

וואַרשאַ (טעל.) דער פאַליציי איז געלונגען צו אַרעסטירען עטליכע פערזאָן דערונטער אַ דינסט־מיידעל, וועלכע מען איז חושד אין ערמאָרדען דעם יודישען באַנקיר צענטנערשווער.

אַ גרויסע ראָלע אין מאָרד האָט בעזונדערס געשפּילט דאָס דינסטמיידעל, די פּרטים ווערען געהאַלטען בּסוד.

די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „החלוץ המרכזי"

(—) מוצא, פּסח 8 אָוועגד איז פאָר־געקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „החלוץ המרכזי" אין לאָדז מיט'ן אָנ־טייל פון איבּער 100 חברים—ות. די פערזאַמלונג האָט געעפענט ח' מרגליות און האָט דערמאָנט וועגען דעם 5־יעה־ריגען יובּילעאום פון דער אָרגאַניזאַציע. אַלס פאָרזיצענדער ווערט געוועהלט ח' מ גרינוער. ח' טעמפּעלהאָף גיט אָפּ אַ בּעריכט פון דער טעטיגקייט פון יעד אין משך פון'ם לעצטען האַלבּען יאָהר, וועלכער ווייזט אויף, אַז די צאָהל מיט־גלידער האָט זיך פערגרעסערט בּיז 200, 43 חברים זענען אַרויסגעפאָהרען אויף הכשרה, 17 מאַן זענען אָפּגעפאָהרען קיין ארץ ישראל, די קולטורעלע אַרבּייט ווערט געפיהרט מיט אַ פערשטאַרקטען טעמפּאָ. אין נאָמען פון אַ גרופּע חברים האָט י. בּולמאַן מודיע געווען דאָס זיי שרייבּען איין אין „ספר הזהב", אין צו־זאַמענהאַנג מיט דעם 5־יעהריגען יובּי־לעאום פון דער לאָדזער אָפּטיילונג, דעם פאָרזיצענדער פון צ. ק. פון „החלוץ המרכזי" אין פוילען ח' ת. מרגליות.

נאָך דער דיסקוסיע זענען פאָרגעקו־מען די וואַהלען פון אַ נייער פערוואַל־טונג, וואָס האָבען געגעבען פאָלגענדען רעזולטאַט: ה"ה ת. מרגליות, מאַגיאַ קאַפּעל, י. צווין, א. פּאַצאַנאָווסקי, י. אורבּאַך י. הערץ און מ טעמפּעלהאָף.

דעם קומענדיגען זונטאָג 8 אָוועגד קומט פאָר די פאָרטזעצונג פון דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג.

לאָדזער קאַמעראַל־טעאַטער

„אררט"

אַלעע 1־טער מאַי 2

פריהער ענגלישער זאַל

קינסטלערישער לייטער: משה בּראָדערזאָן

דירעקציע: יוסף סטרוגאַטש.

קאָמפּאָזיטאָר: דוד בּייגעלמאַן.

קאָנפעראַנס: נתן רייכענבּערג.

היינט. מאָנטאָג דעם 21־טען

צוויי פאָרשטעלונגען

7.45 אָוו. צו בּיליגע פּרייזען פון 1—4 זל. און 10 אָוו. צו געוועהנליכע פּרייזען. ס'ווערט געשפּילט

טשאַקעדיג און קנאַקעדיג

אין צוויי טיילען

16 גאַנץ נייע שלאַגער־נומערן 16

בּילעטען צו בּעקומען אין דער קאַסע פון טעאַטער יעדען טאָג פון 1—11 און פון 5 נ"מ

האָט איהר שוין בּעזוכט „רויטמאַנאָווקע"?

יעדער לאָדזער דאַרף בּעזוכען און בּעוואונדערן די פּרעכטיגע ניי־אויסגעבּויטע זומער־וואוינונג פון ה' רויטמאַן אין ווישניאָווא־גורא

נישט ווייט פון לאָדז אינאַנצען אַ האַלבּע שעה רייזע פון אונזער פּערוי־כערטען און פערפעסטעטען לאָדז. אין ווישניאָווא־גורא, איז אויסגעבּויט גע־וואָרען אַ ווינקעלע, וואָס האָט מיט איהר שעהנקייט און אייראָפּעאישקייט נישט צו שעמען מיט אַלע אייראָפּעאישע זו־מער־וואוינונגען.

די טעג איז דעם שרייבּער פון די שירות אויסגעקומען צו בּעזוכען די נישט־לאַנג אויסגעפּערטיגטע זומער־וואוינונג „רויטמאַנאָווקע". די ווילעס וואָס זענען אויסגעבּויט געוואָרען פון דעם היגען איינוואוינער ה' רויטמאַן שטייגען איבּער מיט זייערע פּראַכט און עלעגאַנץ די אַלע בּיז איצט געבּויטע זומער־וואוינונגען אַרום לאָדז. די ווילעס וואָס ענטשפּרעכען אַלע כללים פון דער מאָדערנער בּוי־טעכניק, געפינען זיך אין סאַמע האַרץ פון דעם געזונטען, טרוי־קענעם ווישניאָווע־גורער וואַלד און באָ־דען זיך אין אַ ים ליכט.

די וואוינונגען זענען הויך און לופטיג יעדע וואוינונג האָט אַ פּערגלאָזטע וואַ־רענדע, און אַנדערע בּעקוועמליכקייטען ווי אין די נייע שטעטישע הייזער. דער אינהאַבּער ה' רויטמאַן האָט נישט גע־שאַלצוועט קיין מיה און געלד, אַזוי, אַז מיט רעכט קען מען זאָגען, אַז רויט־מאַנ'ס ווילעס און ווישניאָווא גורא זע־נען די „בּשמים־בּיקסלעך", וואָס פּער־כאַפּען דאָס אויג מיט זייער שעהנקייט פערבּרענגען אַ זומער אין „רויטמאַנאָווו־קע" איז אַ קור. וואָס מוז האָבּען אַ גוּ־טע ווירקונג אויף דעם אויסגעמאַטער־טען שטאָט־מענש און פערמאַטערטע שול־קינד.

ס'וואָלט געווען ראַטזאַם, אַז די וואָס האַלטען בּיי פאָהרען קיין אויסלאַנ־ד זאָלען פריהער בּעזוכען „רויטמאַנאָווקע" אין ווישניאָווא־גורא.

מ. ה—ל.

אַ פאַליציאַנט אַרעסטירט אַנ'אומשולדיגען און די דורכגעהער שלאָגען איהם אָפּ!

וואַרשאַ, (טעל.)

אויף דזיקאַ גאַס איז היינט אויפגע־האַנגען געוואָרען אַ קאָמוניסטישער טראַנספּאַראַנט. אַדורכגעהענדער פּאָלי־ציאַנט האָט פערהאַלטען אַ אומשולדיגען דורכגעהער און איהם געוואָלט אַרעס־טירען. דאָס האָט אויפגעבּראַכט אַנדע־רע דורכגעהער, וואָס האָבען דעם אומ־שולדיגען געטרויבט אָפּשלאָגען. דער פּאָ־ליציאַנט האָט דאַן אויסגעשאָסען און בּעת דער מהומה איז דעם יונגעמאַן געלונגען צו ענטלויפען. דער פּאָליציאַנט האָט אַרעסטירט אַנדערע 3 פּערזאָן פון די דורכגעהער.

לעזט און אַבּאָנירט

לאָדזער טאַגעבּלאַט

רעאָרגאַניזאַציע פון לאָדזער קראַנקען־קאַסע

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעאָרגאַ־ניזאַציע פון דער קראַנקען־קאַסע אין לאָדז, ווערען די איצטיגע אַמבּולאַטאָר־יומ'ס פערוואַנדעלט אין האַלבּ־קליניקען. עס זענען שוין נאָמינירט געוואָרען 5 דירעקטאָרען פאַר די האַלבּ־קליניקען

אַלס דירעקטאָר פון'ם ערשטען האַלבּ קליניק איז נאָמינירט געוואָרען ד"ר ווילאַנד, פאַר'ן צווייטען — ד"ר גורצי־מאַן, פאַר'ן דריטען — ד"ר קאַמעל־האַר, פאַר'ן פירטען — ד"ר מאַ־טשעווסקי און פאַר'ן פינפטען — ד"ר אַרצט.

אַלס דירעקטאָר פון חייל־רענטגענישע אינסטיטוט איז נאָמינירט געוואָרען ד"ר מילאַדראָווסקי. יעדער האַלבּ־קלי־ניק וועט האָבען זיינע ראַיאָן אַמבּו־לאַנס־דאָקטוירים.

מעטש פון ווינער „הכח" מיט „פּאָלאָניא" אין וואַרשאַ

בּרענגט אַנ'אומערוואַרטעטע נצחון דעם פּוילישע ספּאָרט־קלוב

וואַרשאַ (טעל.) דער ווינער „הכח" האָט דאַ היינט געשפּילט אַ מעטש מיט „פּאָלאָניאַ" וואָס האָט זיך פערענדיגט מיט אַ מפּלה פאַר „הכח".

בּיז דער ערשטער העלפט פון מעטש איז דער רעזולטאַט געווען 1:1, נאָך רער פויזע האָט דעם „הכח" אָנגעהויבּען געהן זעהר שלימזלדיג און דער מעטש האָט זיך צום סוף פערענדיגט מיט 4:1 לטובת „פּאָלאָניאַ".

דער רעזולטאַט פון מעטש האָט אין וואַרשאָ אַרויסגערופען אַ גוואַלדיגע סענסאַציע. טייל זעהען דערין א שלעכטען סמן, וואָס דער ערשטער אַרויספאָהר היי־יאָהר אין פּוילען, איז דעם „הכח" נישט געלונגען. אַנדערע טרייסטען זיך, נישט קשה, ווינער „הכח" וועט נאָך ווייזען וואָס ער קאָן.

נישט קוקענדיג אויפ'ן שלעכטען וועטער האָט דעם מעטש בּייגעוואוינט אַ פּובּליקום פון 10 טויזענד פּערזאָן.

„אַ" קלאַס פוסבּאַל מייסטערשאַפט פון ל.א.ז.פ.נ.

נצחון פון ו.כ.ס.", מפּלה פון ל.ט.ס.ג.".

„ל.ט.ס.ג." I ב — „ו. ק. ס." (1:0) 5:0

נעכטען 4.30 נ. מ. איז אין לאָדז אויף דעם „טוריסטען" פּלאַץ, פאָרגע־קומען דער איינציגער פוסבּאַל־מעטש פאַר דער „אַ" קלאַס מייסטערשאַפט, צווישען די מאַנשאַפטען פון „ל.ט.ס.ג." און „ו. ק. ס."

5.15 פייפט דער ריכטער אָפּ דעם מעטש מיט 5:0 פאַר „ו. ק. ס." פּובּ־ליקום נישט קיין סך, צוליב דעם אומ־זיכערען וועטער.

„בּ" קלאַס מייסטערשאַפט פון ל. א. ז. פ. נ.

דער דערבּי מעטש פון „בּ" קלאַס מייסטערשאַפט צווישען „חשמונאי" — „קדימה" געענדיגט רעמי. „חשמונאי" — „קדימה" (0:0) 0:0

נעכטען 4.30 נ. מ. איז פאָרגעקומען דער דערבּי מעטש פון „בּ" קלאַס מייס־טערשאַפט צווישען די יודישע מאַנשאַפ־טען פון „חשמונאי" און „קדימה".

בּיידע מאַנשאַפטען האָבען נישט אויסגעצייכענט די פאַסיגע מאָמענטען, אין דעריבּער האָט זיך דער מעטש געענדיגט אָהן רעזולטאַט. 0:0

לענטשיץ. —

זייט איינציגע יאָהר עקזיסטירט בּיי אונז אין שטאָט אַ יודישע ספּאָרט־גע־זעלשאַפט „הכח". נישט קוקענדיג אויף אַלע שטערונגען מצד די „רויטע" ענט־וויקעלט זי זיך זעהר גוט. בּיי דער גע־זעלשאַפט האָט זיך געשאַפען אויך אַנ'־אָרקעסטער מיט 40 אינסטרומענטען. דער בּודזשעט פון לעצטען יאָהר האָט בּעטראָפען איבּער 14 טויזענד זל. די אינסטרומענטען בּעטרעפען 5190 זל.

דעם 2. טאָג חול המועד פּסח איז דאָ איינגעאָרדענט געוואָרען מיט'ן אָנטייל פון „הכח"־אָרקעסטער אַ שעהנער קאָנ־צערט

היינט אויפטריט פון וועלט־בּערימטע יודישען בּאַריטאָן וויטאָריאָ ווייַנבּערג

אַ גרויסען אינטערעס האָט אַרויסגע־רופען דער איינציגער אויפטריט פון ווירטואָז ווייַנבּערג, דעם וועלט־בּעריהמ־טען יודישען זינגער פון דער קעניגלי־כער אָפּערע אין רוים און פון דער מיי־לאַנדער „לאַ־סקאַלאַ".

דאָס יודישע לאָדז וועט אָהן צווייפעלבּאַר מיט'ן גרעסטען אינטערעס בּייפאַל אויפנעהמען דעם בּעריהמטען יודישען זינ־גער, וועלכער טריט צום ערשטען מאָל אויף היינט 4 נאָכמ. אין „פילהאַר־מאָניע".

פון ספּאָרט־צירק

נעכטען 4 נ. מ. איז פאָרגעקומען די פייערליכע עפענונג פון ספּאָרט־צירק, וועלכער געפינט זיך אויף דער נאַרוטאָוויטשא גאַס 61.

צוערשט איז געגעבען געוואָרען אַנ'־ערשטקלאַסיג צירק־פּראָגראַם. דערנאָך זענען פאָרגעקומען פראַנצויזישע רינג־קאַמפען, עס האָבען געקעמפט 3 פּאָר: די ערשטע קעמפענדע פּאָר איז געווען דער פראַנצויז לע פּאַוור (פּאַריז) מיט דובּראָוויטש'ן (יוגאָסלאַוויען), געזיגט האָט לע פּאַוור אין דער 11 מינוט דורך סופּלעס.

דאַן האָבען געקעמפט שניידער (בּיי־ערן)— בּוכהיין (זאַקסען), דער קאַמף האָט זיך געענדיגט אָהן אַ רעזולטאַט.

דער דריקער קאַמף איז פאָרגעקומען צווישען בּראַונערן (עסטאָניאַ) און מאַטי־קאַ (טשעכאָ־סלאָוואַקיען), מאַטיקאַ לעגט בּראַונערן אין דער 13 מינוט דורך פאָרדער־פּאַס גריף.

אין אָוונט איז פאָרגעקומען אַ צווייטע פאָרשטעלונג, מיט דעם זעלבּען צירק פּראָגראַם, ווי אויך פראַנצויזישע רינג־קאַמפען.

פון „אררט"

היינט, זונטאָג 7.45 אָוו. צו בּיליגע פּרייזען פון 1 — 4 זל. און 10 אָוונט צו געוועהנליכע פּרייזען. ס'ווערט גע־שפּילט „טשאַקעדיג און קנאַקעדיג", וואָס האָט גרויס ערפאָלג בּיים עולם.

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאַנא 25

טעלעפאָן 126-87

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט ווענערישע קראַנק־הייטען און מענער־שוואַכע. עלע־אַרט אַנאַליזען בּעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—2, און פון 6 -9 אָוונט.

בּעזונדער „אַרטע־זאַל פאַר פרויען.

פלעגט די פיס

FEDICURE

S. Łódzki

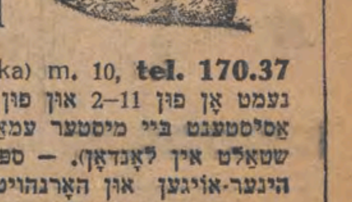

Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 170.37

נעמט אָן פון 11—2 און פון 4—7 אָן. — געוועזענער אַסיסטענט בּיי מיסטער עמאַלען (הינער־אויגען - אַנ־שטאַלט אין לאָנדאָן). — ספּעציאַליסט צו בּעזייטיגען הינער־אויגען און האַרנהויט, ווי אַריינגעוואַקסענע נעגעל אָהנע שמערצען.

איינצעלהייטען פון די בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען אַרבייטסלאָזע און פּאָליציי אין זאַוויערטשע

3 דערהרג'עטע און 30 פּערוואונדעטע

זאַוויערטשע, (טעל.) פרײַטאָג איז דאָ געקומען צו בערו׳-ערנסטערע געשעהענישען, צו צוזאַ-מענשטויסען פון אַרבייטסלאָזע מיט דער פּאָליציי, וואָס האָבען זיך בלוטיג פּער-ענדיגט. 3 פּערזאָן זענען דערהרג'עט געוואָרען און 30 פּערוואונדעט, דערונ-טער אייניגע שווער פּערוואונדעט.

די אינדירעקטע סבה פון די אונרו-הען איז געווען דאָס, וואָס דער מאַגיס-טראַט האָט נישט אויסגעצאָהלט די אַרבייטסלאָזע קיין שטיצע.

שוין פון אין דער פרי׳ה אָן האָט זיך צווישען די אַרבייטסלאָזע געפיהלט זעהר אַ געשפּאַנטע שטימונג צוליב דעם, וואָס דער מאַגיסטראַט האָט נישט אויסגע-צאָהלט די שטיצע פאַר יום-טוב. בײַ 3 מיטאָג האָט זיך דער המון אַרבייטס-לאָזע געדרעהט אין גאַס און גרוי׳ם אויפגערעגט. זעהענדיג, אַז דער זייגער איז שוין 3 און די קאַסע פון מאַגיס-טראַט איז אַלץ ווייטער געשלאָסען, איז אַ המון פון 2000 פּערזאָן אַוועק צום מאַגיסטראַט-בנין. באַלד האָט זיך אַ שאָס געטון אַ האַגעל שטיינער און די שויבען פון מאַגיסטראַט האָבען אָנגע-הויבען פּלאַצען איינע נאָך דער אַנדע-רער. די שטיינער, וואָס זענען אַריינגע-פאַלען אין די מאַגיסטראַט לאָקאַלען, זענען עטליכע בעאַמטע מענער און פרויען פּערוואונדעט געוואָרען.

נאָכדעם האָט אַ גרעסערע גרופּע אַרבייטסלאָזע זיך אַריינגעריסען אין די מאַגיסטראַט ביוראָ׳ס, אויפגעבראָכען די פערגלעטע טירען און דעמאָלירט די איינעווענדיגסטע איינריכטונגען. עס זענען צובראָכען געוואָרען אַלע מע-בעל, אַלע שטוהל, די שענק מיט בוכער און אַקטען זענען אומגעוואָרפען און צע-טראָטעוועט געוואָרען, אָדער אַרויס-געוואָרפען אויפ׳ן גאַס ווי פּע-רער. עס זענען איבערגעריסען געוואָ-רען די טעלעפאָן פערבינדונגען, צובראָ-כען די שרייב-מאַשינען, בקיצור מען האָט פון אַלץ געמאַכט אַ תל.

פּינו לפינו איז אָנגעקומען אַ אָפּטיי-לונג פּאָליציי, וואָס האָט דעם המון אויפגעפאָדערט זיך פונאַנדערצוגעהן. די דעמאָנסטראַנטען האָבען דאַן גענומען בעוואַרפען די פּאָליציי מיט שטיינער. עטליכע פּאָליציאַנטען זענען פּערוואונ-דעט געוואָרען אין קאָפּ. בעת נאָך אַ דריי מאָליגער אויפפאָדערונג זיך פונאַנ-דערצוגעהן, האָט דער המון ווייטער זיך נישט געוואָלט בערוהיגען, האָט פּאָליציי אָפּגעגעבען אַ זאַלפּ אין דער לופט. דאָ האָבען די דעמאָנסטראַנטען זיך געוואָרפען אויף דער פּאָליציי מיט מעסער׳ס. אייניגע האָבען אויך אָנגע-הויבען שיסען מיט רעוואָלווערן, דער-בײַ איז איין פּאָליציאַנט פּערוואונדעט געוואָרען.

די סיטואַציע איז געוואָרען אויס-ערסט קריטיש. די פּאָליציי האָט אויס-געשאָסען אין המון. אייניגע פּערזאָן פון המון האָבען זיך אַ וואַקל געטון. דאָס איז געווען ווי אַ לאָזונג צום המון זיך צו וואַרפען אויף דער פּאָליציי. פון אַלע זייטען האָט אויף דער פּאָלי-ציי אָנגעהויבען האַגלען מיט שטיינער און עס האָבען זיך דערהערט רעוואָל-ווער שאָסען, וואָס זענען געקומען פון בעהעלטענישען פון הינטער די הייזער. די רעוואָלווער שאָסען האָבען געטראָ-פען אין פּאָליציי און המון. פּאָליציי איז ענדליך געלונגען די דעמאָנסטראַנ-טען פונאַנדערצוטרייבען. 6 פּאָליציאַנ-טען זענען שווער פּערוואונדעט געוואָרען. די איבריגע פּאָליציאַנטען צוזאַמען מיט די, וואָס זענען שפּעטער געקומען צו הילף האָבען געפיהרט אַ קאַמף מיט די דעמאָנסטראַנטען און די שיסערײַ האָט מיט קליינע איבעררייסען געדויערט ביז 8 אָווענד.

אין דער שיסערײַ איז טראַגיש אומ-געקומען דער אָרטיגער סוחר, משה קראָקאָווסקי, אַ צופעליגער דורכגעהער, וואָס האָט בעקומען אַ קויל אין ברוסט און איז אויפ׳ן אָרט געפאַלען אַ טוי-טער.

אויסער דעם זענען פון המון דער-הרג׳עט געוואָרען נאָך צוויי אַרבייטער. 30 דעמאָנסטראַנטען זענען פּערוואונ-דעט געוואָרען.

נאָך דער דעמאָנסטראַציע זענען 26 פּערזאָן אַרעסטירט געוואָרען.

כדאי צוצוגעבען, אַז דינסטאָג זענען פאָרגעקומען אונרוהען אין סאָסנאָוויצע, בעת וועלכע עטליכע פּערזאָן זענען פּער-וואונדעט געוואָרען. מיטוואָך האָבען די אונרוהען זיך איבערגע׳חזר׳ט אין בענ-דין און דאָנערשטאָג אין טשעלאַדז.

בעראַטונגען פון אויבערשטען ראַט

פון די יודישע קהלות אין טשעכאָסלאָוואַקיי

פּראַג (יטא) דאָ איז פאָרגעקומען אַ סעסיע פון אויבערשטען ראַט פון די יו-דישע קהלות אין טשעכאָסלאָוואַקיי. פון בעריכט, וואָס איז פאָרגעלעזען געוואָ-רען בעת די בעראַטונגען איז צו זעהן, דאָס דער געפּלאַנטער רבנים-סעמינאַר איז, צוליב מאַנגעל פון אַ רעגירונגס-סובסידיע, נישט געגרינדעט געוואָרען. כדי צו לינדערן דעם מאַנגעל פון רבנים, האָט דער ראַט בעשטימט סובסידיעס אין דער הויך פון 1000 מאַרק פאַר צו-הערער פון רבנים-סעמינאַר אין אויס-לאַנד. עס איז טעטיג אַ 2-יעהריגער קורס פאַר רעליגיע-לעהרער. די איבערזע-צונג פון דער „ספר בראשית" אויף טשעכיש איז פערענדיגט געוואָרען. די רעגירונג האָט אָנערקענט דעם ראַט אַ סובווענציע אין דער הויך פון 100 000 קראָנען. דער ראַט האָט בעשלאָסען אָנ-צוהויבען אַן אַקציע פאַר שאַפען אַן אַלמלוכה'שען פערבאַנד פון די יודישע קהלות אין טשעכאָסלאָוואַקיי.

ביר-בידזשאַן-קאָלאָניזאַציע טרעפט אָן אויף שוועריגקייטען צוליב מענשען-מאַנגעל

מאָסקווא (יטא) אין די אינ-טערעסירטע קרייזען רופט אַרויס גרויס בעאונרוהיגונג דער גורל פון דער יו-דישער קאָלאָניזאַציע אין ביר-בידזשאַן צוליב מאַנגעל פון מענשען. אַזוי ווי לעצטענס האָבען זיך פערשטאַרקט די האָפנונגען, אַז די לאַגע אין די שטעט-לעך וועט זיך בעסערן, ווײַל שוין איצט קיינער נישט פאָהרען אין ווײַטען ביר-בידזשאַן, נישט נאָר אַלס קאָלאָניסט, נאָר אַפילו נישט אַלס אַרבייטער מיט געזיכערטע לוינען. דער „קאָמזעט" האָט טעלעגראַפיש אויפגעפאָדערט אַלע ווײַסרוסישע און אוקראַינישע אָפּטיי-לונגען, אַרויסצושיקען ווי אַמשנעלסטען 1000 יודען אַלס אַרבייטער קיין ביר-בידזשאַן. אויב עס וועט נישט אָנקומען די נויטיגע צאָהל אַרבייטער וועט דער הײַזער-בוי, וואָס איז געפּלאַנט געוואָרען אויף פריהלינג אין ביר-בידזשאַן, נישט קענען דורכגעפיהרט ווערען. דערווײַל זע-נען נישטאָ קיין אויסזיכטען אַרויסצו-שיקען די נויטיגע צאָהל אַרבייטער. „אָזעט" האָט מיטגעטיילט, דאָס ער איז גרייט צו רעגיסטרירען יעדען יוד, אונ-אָפּהענגיג פון זײַן סאָציאַלער הערקונפט פאַר דער קאָלאָניזאַציע אין ביר-בידזשאַן. די לעצטע מיטטיילונג בעדײַט די אָפּשאַפונג פון די בעגרעניצונגען, וואָס זענען ביז איצט אָנגעווענדעט געוואָרען בײַ רעגיסטרירען די צוקונפטיגע קאָ-לאָניסטען אין ביר-בידזשאַן.

יודען אין סאָוויעטען-פערבאַנד צופרידען, וואָס יעווסעקציע איז געפאַלען

מאָסקווא (יטא) אַ מערקווירדיגער בריוו אין רעדאַקציע, וואָס בעווײַזט ווי אַזוי די יודען אין ראַטען-פערבאַנד האָ-בען זיך געפיהלט אונטער דער הער-שאַפט פון „יעווסעקציע" איידער זי איז אויפגעלעזט געוואָרען, איז אָפּגעדרוקט געוואָרען אין מינסקער „אָקטיאַבר". דער בריוו איז צוגעשיקט געוואָרען פון דער שטאָט קורסק, אָהן אַן אונטער-שריפט און לײַענט זיך: „געעהרטער רע-דאַקטאָר פון „אָקטיאַבר"! המן איז גע-ווען אַ צדיק געגען אײַער „יעווסעקציע". איהר זײַט באַנדיטען. עס וועט קומען אַ צײַט ווען מיר וועלען טאַנצען אין אײַער בלוט. נאָר אין אײַער יודישען בלוט, ווײַל רוסען קאָנען דאָס נישט טון וואָס איהר. פּורישקעוויטש און זאַמיסלאָווסקי זענען דאָך געווען צדיקים געגען אײַך. „ערשט איצט איז אַראָפּ אײַער גדולה, אויס יעווסעקציע". אײַער בלוט וועט זיך נאָך גיסען. פאַר דעם בלוט פון די רבנים וועט אײַך נישט געשוויגען ווערען. איהר מעגט מײַן בריוו דרוקען, וועגען אײַע-רע פאַלשע דערגרײַכונגען שרײַבט איהר, און וועגען מײַן בריוו וועט איהר מסתמא שווײַגען". דער „אָקטיאַבר" דרוקט דעם בריוו און גיט צו, אַז דער בריוו איז זי-כער געשריבען געוואָרען פון אַ רב. דאָס איז נאָכאַמאָל אַ בעווײַז, שרײַבט דער „אָקטיאַבר" ווי אַזוי די קלעריקאַ-לע מענשען האָפען צו „טאַנצען אין אײַ-ער בלוט" און ווי אַזוי מיר דאַרפען זײַן ענערגיש און אונזער קאַמף מיט זיי".

ווי אַזוי אַ קאָמוניסטישער אָרגאַן טײַטשט-אויס דעם בעריכט פון דער שאָו-קאָמיסיע

בערלין (יטא) די קאָמוניסטישע „אינטערנאַציאָנאַלע פּרעסע-קאָרעס-פּאָנדענץ" האָט פערעפענטליכט אַן אַר-טיקעל וועגען בעריכט פון דער שאָו-קאָמיסיע, אין וועלכען עס ווערט צוו. אַנדערען געזאָגט: „7 חדשים האָט גע-דויערט ביז די שאָו-קאָמיסיע האָט פער-עפענטליכט איהר בעריכט, דער בעריכט ווימעלט מיט אונגלויבליכע געגענזאַצען, וואָס האָבען נישט קיין שום שייכות צום עצם-ענין. די פאָרשטעלונג פון די גע-שעהענישען איז ליגענהאַפט און ענט-שפּרעכט נישט דער ווירקליכקייט. דער מוסר-השכל פון די קאָמיסיע אויספיה-רונגען איז פאָלגענדער: די אַראַבישע בעפעלקערונג איז בלוטדורשטיג, יודען און אַראַבער שעכטען זיך געגענזײַטיג אויס, דער ענגלענדער, וועלכער איז פּקח צו האַלטען אין צוים די ווילדע אינ-סטינקטען איז דעריבער אַ ברכה פאַר'ן לאַנד. די ראָלע פון דער ענגלישער רע-גירונג בײַם אויפרײַצען דעם רעליגיעזען פאַנאַטיזם ווערט פערשוויגען. די אויסברו-כען פון דער אַראַבישער פרײַהייט בעוועגונג אין געשטאַלט פון דעמאָנסטראַ-ציעס אונטער'ן לאָזונג „איסטאַקלאַל טאַם" (פולע אונאָפּהענגיגקייט), פּויע-רים-אויפשטאַנדען, אָנפאַלען אויף ענג-לישע רעגירונגס-בנינים דאָס אַלץ פּאַסט נישט צו דער פּאָליטישער קאָנצעפּציע פון דער קאָמיסיע און ווערט דעריבער בכלל נישט דערמאָנט. כדי צו בעווײַזען דעם אַראַבישען קלער און בורזשואַזיע ווערט גערעדט וועגען דער נויטווענדיג-קייט גענויער צו קאָנטראָלירען די יודי-שע אימיגראַציע און קאָלאָניזאַציע. אַזוי אַרום איז דורך דער שאָו-קאָמיסיע אויסגעאַרבייט געוואָרען פאַר דער סאָ-ציאַל-אימפּעריאַליסטישער מאַקדאָנאַלד-רעגירונג, אַ סכעמע ווי אַזוי צו פערוואַל-טען מיט'ן ווינכטיגען סטראַטעגישען שטח בײַם מזרח-ברעג פון סועץ-קאַנאַל. ערשטענס, פערשטאַרקונג פון מיליטערישע קרעפטען, כדי צו קענען גלײַך פון אָנהויב דערשטיקען יעדען פּרוב פון אויפשטאַנד. צווייטענס, אײַנ-צוהאַלטען די באַלפור-דעקלאַראַציע אַלס מיטעל צו שטאַרקען דעם האַס פון די אַראַבער געגען דער יודישער מינדער-הייט. די רעליגיעזע געגענזאַצען פער-שאַרפען ביז דעם העכסטען גראַד, אײַנ-צוהאַלטען די יודישע בעפעלקערונג אונ-טער דער השפּעה פון די ציוניסטישע און פּועלי-ציוניסטישע פיהרער דורך דער מורא פאַר די אַראַבער און דעם לעצטען שימער פון האָפנונג אויף דער „נאַציאָנאַלער היים". דרײַטענס, ערטײַלען געוויסע עקאָנאָמי-שע קאָנצעסיעס די אַראַבישע פעאָדאַ-לען און דער בורזשואַזיע, כדי צו גע-ווינען זײַער מיטהילף בײַ דער אונטער-דריקונג פון דער פאָלקסבעוועגונג גע-גען אימפּעריאַליזם קאָמפּענסאַציעס פאַר דער אַראַבישער אַריסטאָקראַטיע אויפ'ן חשבון פון ציוניסטען. עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש, ענדיגט די אינטערנאַציאָנאַלע פּרעסע-קאָרעספּאָנ-דענץ, דאָס אין דער ארץ ישראל-פראַגע האָבען באַלדווין און לאָיד דזשאָרזש אויסדריקליך זיך סאָלידאַריזירט מיט מאַקדאָנאַלד און זײַן שאָו-קאָמיסיע.

בערנאַרד שאָו וועגען יודען און סאָציאַליזם

ירושלים (יטא) אין תל-אביב איז ערשינען אין העברעאישער איבערזע-צונג בערנאַרד שאָו'ס ווערק: „וועגווײַ-זער פון אַן אינטעליגענטער פרוי איבער'ן סאָציאַליזם און קאַפּיטאַליזם". אין אַ ספּעציעלען פאָרוואָרט צו דער העברע-עאישער אויסגאַבע פון זײַן בוך שרײַבט בערנאַרד שאָו צוו. אַנד.: „די אורעאַלי-שע אונטערשיידען צווישען יודענטום און קריסטענטום זענען נישט גרעסער ווי צווישען די פערשיידענע קריסטליכע ריכ-טונגען. ווען מען שטעלט זיך אָבער אויפ'ן באָדען פון סאָציאַליזם ווערען די אַלע אונטערשיידען אונזיניג. פון קאַרל מאַרקס און פערדינאַנד לאַסאַל ביז וואַל-טער ראַטענוי און די פּיאָנערען פון רו-סישען קאָמוניזם זענען די יודען געווען די אונספּיראַטאָרען, פיהרער און פּרע-דיגער פון קאָלעקטיוויזם און אינטערנאַ-ציאָנאַליזם אין אייראָפּאַ. איך האָב זיך אָנגעשלאָסען צום סאָציאַליזם אַ דאַנק קאַרל מאַרקס'ן. ראַטענוי'ס מענטאַלי-טעט און לעבענס אויפפאַסונג איז מיר געווען פיל ווינציגער פרעמד ווי די שטעלונג פון אַנטיסעמיטישע מלוכות-לײַט, וועלכע האָבען געשטויסען צו אַ מלחמה. ציון מוז זינקען אָדער שווימען מיט דער אַלגעמײַנער, מאָדערנער ציוויליזאַציע, די יודען קענען ראַטעווען זיך אַליין נאָר דורך ראַטעווען די געזעלשאַפט. דערפאַר טאַקע שיק איך מײַן בוך אין די אָהלי שם און אין די ביכער-זאַמלונגען פון די פּלשתים".

—:0:—

שווייצאַרישע יודען געגען קאַלענדאַר-רעפאָרם

גענף (יטא) אונטער'ן פאָרזיץ פון ציריכער ראַבינער ד"ר ליטמאַן איז אין אָלטען פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די רעליגיעזע פערטרעטער פון די שווייצאַרישע יודישע קהלות. אויף דער קאָנ-פערענץ זענען ברייט אַרומגערעדט געוואָ-רען די פראַגען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קאַלענדאַר-רעפאָרם און מיט דעם געפאַהר, וועלכען דער רעפאָרם קען ברענ-גען פאַר דעם יודישען שבת. די קאָנפע-רענץ האָט אויסגעהערט אַן אויספיהר-ליכען רעפעראַט פון ציריכער ראַבינער ד"ר [illegible] און בעשלאָסען אונטער-נעמען די נויטיגע שריט, כדי דורכצו-פיהרען אין דער שווייץ די זאַמלונג פון אונטערשריפטען פאַר דער אַל-יודישער פּעטיציע געגען יעדען פּראָיעקט פון אַ קאַלענדאַר-רעפאָרם מיט אַ בלאַנקאָ-טאָג.

פּסח-אונטערשטיצונג אין לאָנדאָן

לאָנדאָן (יטא) דער פּסח-הילפס-פאָנד אין לאָנדאָן מעלדעט מיט, דאָס הײַ-יאָהר זענען צעטיילט געוואָרען פּסח-אונטערשטיצונגען פאַר 1.500 משפחות וואָס צעהלען 7000 נפשות.

די ערשטע יודישע קולטור-קאָנפערענץ אין אַמעריקאַ

די נײַע עקזעקוטיווע. — די רעזאָלוציע און אויפרוף

ניו-יאָרק (יטא) די ערשטע יודי-שע קולטור-קאָנפערענץ אין אַמעריקאַ האָט אָנגענומען, ווי די יט"אַ האָט שוין טעלעגראַפיש מיטגעטיילט, אַ רייהע רע-זאָלוציעס ווי אויך בעשלאָסען אַרויסצו-געבען אַן אויפרוף צום יודישען פאָלק. אַרום דעם אויפרוף, וואָס איז אויסגע-אַרבייט געוואָרען דורך אַ ספּעציעלער קאָ-מיסיע איז פאָרגעקומען אַ הייסע דעבאַ-טע צוליב דעם זאַץ „און ספּעציעל צו דער יודישער אַרבייטערשאַפט". אייני-גע רעדנער האָבען געפאָדערט אויס-שטרייכען דאָס וואָרט „ספּעציעל". מיט אַ מעהרהייט שטימען איז אָבער אָנגענו-מען געוואָרען דער אויפרוף אין דער רע-דאַקציע פון דער קאָמיסיע. דער אויפ-רוף לויטעט: „דער יודישיזם וואָס איז אַרויסגעוואַקסען פון דער מיטפעניש פון יודישען פאָלקסלעבען און פאָלקסבע-וואוסטזיין, איז דער לעבעדיגער כח, וואָס פעראייניגט היינט צוטאָג די יודי-שע פאָלקסמאַסען אין אַלע לענדער אין איין שעפערישער אײַנהייט. דער יודי-שיזם דריקט אויס דעם ווילען פון די פאָלקסמאַסען אומעטום צו לעבען ווי אַ גלײַכבערעכטיגט פאָלק אין דער משפּחה פון פעלקער. דער יודישיזם איז גלײַכ-צײַטיג אַ נאַציאָנאַל-עמאַנציפּירענדיגע און סאָציאַל-בעפרײַענדיגע בעוועגונג. אויף די יסודות פון פּראָגרעסיווער, פרײַער וועלטליכקייט ווערען די יודישע פאָלקסמאַסען דורך דער יודישער קול-טור און שטראַף אָנגעשלאָסען אין דער אַלגעמיינער צווישען פעלקערליכער בע-וועגונג פאַר פולער בעפרײַאונג — נאַ-ציאָנאַלער, קולטורעלער, פּאָליטישער און סאָציאַל-עקאָנאָמישער. „אין הסכם מיט אָט די איבערצײַגונגען רופט דער ערשטער צוזאַמענפאָהר פון דער יודי-שער קולטור-געזעלשאַפט אין אַמעריקאַ די יודישע פאָלקסמאַסען בכלל און ספּע-ציעל די יודישע אַרבייטערשאַפט, אָהן חילוק פון פּאָליטישער אָדער פּאַרטיי-ריכטונג, אָנצושליסען זיך אָן דער קול-טור-געזעלשאַפט צו בעפעס-טיגען די ביז איצטיגע און צו געווינען וואָס מעהר נײַע קולטור-פּאָזיציעס פאַר אונזערע מאַסען דאָ אין לאַנד".

צווישען די אָנגענומענע רעזאָלוציעס זענען פאַרהאַן פאָלגענדע: 1) בעגריסען די יודישע מאַסען אין ראַטען-רוסלאַנד און אין אַנדערע לענדער מיט זייערע דערגרײַכונגען אויפ'ן געביט פון יודיש און יודישער קולטור, 2) אָנהויבען אַ צוגרייטונגס-טעטיגקייט וועגען אַרײַנ-פיהרען יודיש, ווי אַ לאַנד-שפּראַך אין די פאָלקס- און מיטעל-שולען, 3) אויפ-פאָדערן אַלע יודישע קולטור-אָרגאַניזאַ-ציעס איבער דער וועלט צו פעראייני-גונג, 4) אַ פּראָטעסט געגען די העצעס געגען די יודיש-וועלטליכע שולען אין פּוילען, 5) אַ פּראָטעסט געגען די פער-פאָלגונגען אויף דער יודישער שפּראַך אין פּאַלעסטינאַ, 6) אונטערשטיצען די אַרבייט פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט אין ווילנא מיט אַ יעהרליכער סובסידיע, 7) אַ בעשלוס צו זאַמ-לען אַ פאָנד פון 25 טויזענד דאָלאַר אויף אַרויסצוגעבען אַן אייגענע שריפט, און גלײַך צוטרעטען צו דער דאָזיגער טע-טיגקייט".

11 מיליאָן וואוינונגען אין אַמעריקאַ

וועלען איבערגעבויט ווערען, כדי צו העלפען אַרבייטסלאָזע

דער פּרעזידענט פון דער נאַציאָנאַ-לער ביזנעס-קאָנפערענץ, באַרנס, האָט אין ניו-יאָרקער „העראַלד טריביון" אָנ-געשריבען אַ לענגערען אַרטיקעל, ווי אַזוי מען קאָן העלפען צו פערלײַכטערן אַר-בייטסלאָזיגקייט דורך אַרונטעררײַסען און איבערבויען די וואוינונגען, וואָס זע-נען אַלט צעהנדליגער יאָהרען און וואָס ווערען נישט אַראָפּגעריסען דערפאַר, ווײַל די אײַגענטימער האָבען מורא אַרײַנצופאַלען אין חובות.

ער דערצעהלט, אַז פון אַלע פינאַנ-ציעלע קריזיסען, וואָס אַמעריקאַ האָט דורכגעמאַכט, האָט די נאַציע אַ סך גע-לערנט. די פּאַניק אין יאָהר 1893, די פּאַניק אין 1907 און אין די שפּעטער-דיגע יאָהרען האָט אַמעריקאַ געלערנט, ווי אַזוי אויסצומײַדען אַ פּאַניק איבער די זעלבע אורזאַכען, אָבער נאָך אַלץ דאַרף מען לערנען און נאָך אַלץ זענען אַלע אורזאַכען, וואָס ברענגען פינאַנ-ציעלע קריזיסען, נישט אָפּגעשאַפט. דאָס ערנסטע איז, וואָס קיין טעאָרעטיקער און קיין רעגירונגס-דעפּאַרטאַמענט ווייס קיינמאָל נישט, וויפיל מענשען עס זענען אַרבייטסלאָז און פון וועלכע פאַכען די אַרבייטער זענען מעהר אַרויסגעוואָרפען געוואָרען. ווען די רעגירונג זאָל דאָס ווי-סען, וואָלט לײַכטער געווען צו לעזען די פראַגע פון דער איצטיגער אַרבייטסלאָ-זיגקייט. מעהר אָבער איז שעדליך פאַר דעם וואוילשטאַנד פון לאַנד אונזער צו-ריקגעשטאַנענקייט אין די סאַמע גרעס-טע אינדוסטריען און אין די פּרינציפּען פון פינאַנסירען געוויסע אונטערנעה-מונגען. נישט קוקענדיג דערויף, וואָס אין אייניגע אינדוסטריען נעהמט מען אויף די סאַמע לעצטע, מאָדערנסטע ווענע, געהט מען אין אַנדערע אינדוסטריען אויף די זעלבע וועגען, וואָס די זיידעס זענען געגאַנגען מיט הונדערט יאָהר צו-ריק. אָט, למשל, איז מען אין דער אוי-טאָמאָבילען-אינדוסטריע גאַנץ מאָדערן. מען פיהרט אָן דאָס אויטאָמאָבילען-גע-שעפט אויף אַזאַ אופן, אַז דער קונה פיהלט כמעט נישט קיין שוועריגקייטען בײַם קויפען זיך אַ מאַשין. דאָס האָט גע-בראַכט דערצו, אַז מענשען, וואָס פאָה-רען מיט אייגענע מאַשינען, בײַטען זיי נאָר אָפּט אויף נײַע און וועלען נישט אויספאָהרען אַ מאַשין, ביז זי ווערט אַ שברי כלי און מען דאַרף זי אַרויסוואַר-פען, אָדער פערקויפען אויף בראָך.

פערקעהרט, ווידער, פיהרט זיך אין דער בוי-אינדוסטריע אַזוי, אַז קיין לאַנד-אײַגענטימער איילט זיך נישט צו בויען און האָט מורא זיך צוצוריהרען צו זײַן אַלטער נחלה אויסצובעסערן זי, אָדער אײַנגאַנצען זי אַראָפּצורײַסען און בויען אַ נײַע אויף איהר אָרט.

עס זענען פאַרהאַן אין אַמעריקאַ עלף מיליאָן וואוינונגען, וואָס דאַרפען אַראָפּ-געריסען ווערען, ווײַל זיי זענען אַלט, נישט בעקוועם און קוקען אויס, ווי חור-בות אין פערגלײַך מיט די הײַנטיגע מאָדערנע וואוינונגען. אָבער אויף צו פי-נאַנסירען אַ געבײַדע איז נאָך נישטאָ אין אַמעריקאַ אַזאַ סיסטעם, ווי בײַ דער אויטאָמאָבילען-אינדוסטריע. דרײַ פער-טעל אַמעריקאַנער בענוצען זיך הײַנט מיט דעם אויסצאָהל-סיסטעם. דער „אינ-סטאַלמענט פּלאַן" איז געוואָרען אַן אַמעריקאַנער אינסטיטוציע. דעם קונה קומט אָן נישט שווער צו קריגען אַליין, וואָס ער דאַרף און וואָס ער דאַרף נישט, אויף אויסצוצאָהלען. קומט עס אָבער צו בויען אַ הויז, אָדער איבערצובויען, ווערען שוין די שוועריגקייטען אַזוי גרויס, אַז דער קונה פאַלט אָפּ דער חשק צו דער אונטערנעהמונג.

לעצטענס האָבען שוין די סוחרים פון נעהוילץ, וואַסער-לייטונג, עלעקטריע א. ד.גל. אײַנגעפיהרט דאָס זעלבע סיסטעם, ווי אין דער אויטאָמאָביל-אינדוסטריע, אָבער נישט אַלע אײַגענטימער פון אַל-טע הײַזער ווייסען דערפון. זיי מיינען נאָך אַלץ, אַז דער סקלאַד פון נעהוילץ וועט זיך באַלד הייסען בעצאָהלען.

מעהר אָבער זענען דאָ בעלי-הבתים, וואָס האָבען זיך מורא צוצוריהרען צו זייערע אַלטע געבײַדעס, ווײַל די באַנק געטרויען זיי נישט קיין געלד און קיין אַנדערע ערטער אויף צו לײַהען געלד האָבען זיי נישט. גראָד זענען זייערע וואוינונגען אין אַזעלכע גאַסען, צו גע-גענדען, וואָס האָבען פאַר דער באַנק קיין ווערט נישט. פאַר'ן אײַגענטימער אָבער האָט דער פּלאַץ אַ גרויסען ווערט און ער וויל זיך נישט שײַדען מיט דער באַטקע, וועלכע מען דאַרף איבערבויען און נישט מיט דער געגענד, וואו ער האָט זיך זײַנע פרײַנד און בעקאַנטע.

כדי אַראָפּצורײַסען און איבערבויען אַזעלכע און די אַנדערע מיליאָנען וואוי-נונגען פּלאַנעוועט באַרנס צו גרינדען אַ קאָרפּאָראַציע מיט אַ גרויסען קאַפּיטאַל, וואָס זאָל דעם אײַגענטימער געבען אַזעל-כע פּריווילעגיעס און אַזאַ לײַכט אויס-צאָהלונגס-סיסטעם, אַז ס'זאָל איהם אָנ-כאַפּען אַ חשק צו בויען מאָדערנע הײַ-זער, אַנשטאָט די אַלטע חורבות.

לאדזער טאגעבלאט

ד״ר רעדאקטאר יעדען טאג פון 6 ביז 7 אין אווענד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 10057. אדמיניסטראציע 160.47

די אלארמיסטען און זייערע כוונות

עס איז זעהר גוט, וואס דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי האט אויף א בפירוש'ן און ענטשלאסענעם אופן אפגעלייקענט די קלאנגען וועגען די כלומרשטע הכנות פון פוילען צו א בשותפות'דיגער אנטי-סאוויעטישער מלחמה-אקציע, אדער צו שפילען די ראָל פון א זשאנדארם פון מערב-אייראפעאישען קאפיטאל. אין אנ'אינטערוויאו מיט א קארעספאנדענט פון דער גרויסער אמעריקאנער צייטונג „ניו-יארק-טיימס" האט מיניסטער זאלעסקי ערקלערט, אז פוילען איז ווייטער דע-צידירט אפצוהיטען דעם שלום אין אייראפא, אז פאר פוילען איז דער שלום א נויטווענדיגקייט, און וואס ס'איז אמוויכטיגסטען, אז פוילען וועט נישט נעמען קיין אנטייל אין קיין שום מלחמה-אוואנטורע.

ס'איז גוט, וואס די פוילישע רעגירונג האט אויף א גאנץ אפיציעלען אופן א סוף געמאכט צו די, פשוט ווילדע ידיעות פון דער סאוויעטישער פרעסע. אויף וועלכע ראמאן דמאווסקי האט אויפמערקזאם געמאכט די פוילישע עפענטליכקייט. די „איזוועסטיא" העט געשריבען, אז דאס וואס די „פעלקערבונדיקעס" זענען גע-קומען צו דער מאכט, בעדייט א דירעקטע געפאהר פאר'ן שלום אויפ'ן מזרח. דער סאוויעטישער ארגאן האט „מודה" געווען, אז דער כלל פון ארבייטענדען פוילען און א געוויסער חלק פון דער פוילישער בורזשואזיע טרעט ארויס געגען אנ'צווענטועלער מלחמה, אדער „א נישט-בעדייטענדע גרופע מיליטאריסטען" גרייט זיך צו א מלחמה, זיך אליין שטעלען די סאוויעטען, נאטירליך, פאר אלס רודפי שלום'ניקעס און זאגען, אז דאס „דעמאסקירען די פערברעכערישע פלענער פון די פוילישע מיליטאריסטען איז די בעסטע גאראנטיע פאר'ן שלום אין מזרח-אייראפא"..

צוזאמען מיט דער גאנצער אונאפהענגיגער פרעסע האבען מיר ענערגיש געפאדערט, אז די רעגירונג זאל אפלייקענען די דאזיגע קלאנגען.

מיר האבען דערביי אויסגעדריקט די פערוואונדערונג, וואס די סאנאציע-פרעסע פערלאנגט עקשנות'דיג, אז די פוילישע רעגירונג זאל מיט שטילשווייגען אפ'פטר'ן אויף די קלאנגען, אלס נישט-ערנסטע, אדער אלס אזעלכע, וואס שטאמען פון נישט-אפיציעלע און צווייפעלהאפטע קוועלען. עס האט זיך ארויס-געוויזען — און דאס נישט צום ערשטען מאל—ווי שעדליך און קריטיקלאז עס איז די סאנאציע-פרעסע. אין איהרע פרעטאריאניש-לאקאישער מענטאליטעט קען זי זיך נישט דערשלאגען צו א קרישעלע זעלבסטשטענדיגקייט און קריטיציזם.

צום גליק האט זיך די סאנאציע-רעגירונג ארויסגעוויזען קליגער, ווי די פרעסע איהרע, און האט גרינגעשעצט די דאזיגע עצות און בעמערקונגען. די רעגירונג האט דורך איהר אויסערן-מיניסטער פערעפענטליכט א הכחשה, וואס דארף א סוף מאכען צו אלע אומגעלומפערטע קלאנגען מכח די פוילישע מלחמה אפעטיטען. צוזאמען מיט'ן ה' זאלעסקי בעטראכט גאנץ פוילען, אז דער שלום איז פאר דער פוילישער מלוכה די גרעסטע נויטווענדיגקייט, וואס איז נויטיג פאר'ן פולען אויפבוי פון פוילען און איהר קאנסאלידאציע.

אפילו ווען דער אייראפעאישער קאפיטאליזם — וואס איז אויך נישט מעהר, ווי א פיקציע — חלומ'ט וועגען אנ'אנטיסאוויעטישען קרייץ - צוג, וועט פוילען בשום אופן נישט זיין דער פאהן-טרעגער, צי אפילו בלויז א שותף. צופיל -וייל אלץ—וואלט פוילען געקענט פערלירען אין אזא אוואנטורע.

באך איין אפקלאנג האבען איבערגעלאזען נאך זיך דמאווקקי'ס ארטיקלען-און דאסמאל שוין נישט אזעלכע, מיט וועלכע דער כלל זאל קענען מסכים זיין... פון די קאמענטארען פון דער ענדעקישער פרעסע צו דמאווסקי'ס ארטיקלען — קען מען — ווי עס שטרייכט אונטער דער „פושעגלאנד וויעטשארני"— ארויסליי-ענען א געוויסע טענדענץ, וואס איז שוין פון לאנג בעליבט ביי דער ענדעציע. זיי ווילען, נעמליך, אז פוילען זאל זיך אומקעהרען צו דער אלטער פאר'-מלחמה'דיגער ענדעקישער אריענטאציע, וואס בעשטעהט דערין, אז פוילען זאל זיך שטיצען אויף רוסלאנד קעגען דייטשלאנד, דער עיקר, אז פוילען זאל אי-בעררייסען מיט גענף און די מערב-אייראפעאישע מלוכות און אריינגעהן אין'ם קרייז פון א נייעם סיסטעם אפמאכען און פערבינדונגען — און זאל שליסען אנ'-אפמאך מיט רוסלאנד, באדאי אפילו מיט א סאוויעטיש רוסלאנד ...

ווי די ענדעציע האלטען ענדיגט זיך איצט אין דער אייראפעאישער פא-ליטיק די תקופה פונ'ם פונאנדערבוי פון דעם אייראפעאישען שלום מיט די גענף-לאקארנא(מעטאדען", און דערום איז ווידער נויטיג צו פערזיכערן די גאנצ-קייט און אונאפהענגיגקייט פון די מלוכות מיט די אלטע מעטאדען — דהיינו — דורכ'ן פונאנדערבוי פון די אייגענע כחות און דורך א סיסטעם פון פערבינדונ-גען. דערפון דרינגט ארויס — לויט די ענדעקעס, — ווער מיט וועמען עס זאל זיך פערבינדען, וואס אנבעלאנגט פוילען דארף זי זיך אויב נישט מיט מערב-אייראפא, פערבינדען מיט... רוסלאנד.

עס איז קלאר, אז די ענדעקישע פאנטאזיעס וואס האבען זייער יניקה און דעם עקעלדיגען שאוועניזם און אין דער אלטער פראָרוסישער אריענטאציע, רופען ארויס ביים גאנצען פוילישען כלל – אויסער דער ענדעציע – דעם ענער-גישסטען פראטעסט.

אויסער די ענדעקעס וועט קיינער אין פוילען נישט מסכים זיין איבערצו-רייסען מיט אייראפא און זיך צו פערבינדען מיט רוסלאנד.

ראמאן דמאווסקי'ס ארטיקלען האבען אלזא געבראכט צוויי פאזיטיווע רעזולטאטען: זיי האבען ארויסגערופען די הכחשה אויף די ווילדע קלאנגען וועגען די מלחמה-הכנות און דערביי אויך אויפגעדעקט דעם אמת'ן פנים פון דער ענדעציע...

פאר ביידע קען מען דמאווסקי'ן זאגען א דאנק.

דר. וו. בערקעלהאמער.

א קללה אין גראמען
אויף די סלופעס פון א סאוויעטישער שטעטעל

דער ארבקאר (ארבייטער-קארעספאנ-דענט) פון שטעטעל סאווראן האט צו-געשיקט אין לארקאווער „שטערן" פאל-גענדע לאראקטעריסטישע שריפט, וואס איז געווען צוקלעבט אויף די סלופעס און עפענטליכע בנינים, געווענדעט גע-גען אקטיווען אפיקורס פון שטעטעל הירש העלמאן:

„ימח שמו וזכרו ונמח זכורו
מלהזכירו הרשע החצוף
ההוטא ומחטיא את הרבים, המומר
לזכעיס
צבי העלמאן, לאמיר בעטען להבורא
שמים
אז ס'זאל איהם ארו'ים די בני מעים,
און אפגעהאקט ווערען די רגלים
א בראנד אין די ביידע ידים
א שטאר אויף די עינים
ווערים זאלען אויסאטשען די שנים,
פוילען זאלען ביידע אזנים,
ארור הם — זאגט יודען אמן!
פאר די עצות, מ'זאל געבען חתימות
נישט עסען קיין מצות, די ווערים וועלען
איהם עסען
אז ער וועט אין אונז פערגעסען.
* * *
מיר האפען, אז לשנה הבאה
וועלען שוין זיינע ביינער פוילען דא,
און אלע כלבים" ......
(דאס לעצטע איז צוריבען און צו-ריסען געווארען).

דער „שטערן" בעמערקט דערצו:
„וואס לערנט אונז די דאזיגע קללה?
אז דער שונא איז נאך שטארק. ער פערמאגט נאך, צום בעדויערן, א ווער-קענדיגע קראפט אויף די אפגעשטאנענע הארעפאשניקעס. ער אגוטירט, ער פער-שפרייט כל-ערליי קלאנגען וועגען נישט-געשטויגענע און נישט-געפלויגענע זא-כען, ער פערשעלט, ער ווארפט אריין און חרם, הקיצור — ער קריכט פון דער הויט ארויס, אבי נאר אויפהאלטען זיינע פאזיציעס.

„דאס וועט זיך איהם אבער נישט איינגעבען, קיין שום קללות וועלען אונז נישט אפשרעקען!"

די סענסאציע אין ניו-יארק מיט נאפאלעאנ'ס ברילאנטען

(א בריף פון ניו-יארק) — פון א. רייזמאן.

און מיטען פון אלע מאגי-פאבריזונגען און אין מיטען פון אלע סענסאציעס איז פלוצלינג ערשינען אין די ניו-יארקער צייטונגען א שטיקעל נייעס, אז „נאפא-לעאנ'ס צירונג — דער וואונדערליכער האלדזבאנד-שנור איז ענדליך געפונען געווארען ביי א ניו-יארקער יובעליר.

האט די שטיקעל נייעס ארויסגערופען א סענסאציע. מען האט זיך געפרעגט: וואס ווידער? שוין ווייטער עפעס א מעשה מיט קעניגליכער צירונג? שוין לאנג שטיל געווען? און ווי קומט אין אלגעמיין נאפאלעאנ'ס א האלדזבאנד אין ניו-יארק? און וואס האט דאס צו טון מיט דער פאלאצי?

ארום קעניגליכע הויפען פלעגט אפט פארקומען א סקאנדאלעל'ל אין פערבינ-דונג מיט דימאנטען און ברילאנטען. קעניגינען, מלכות, הויף-דאמען, פלעגען זיך אלע מאל יאגען נאך טייערע שטיי-נער. זיי פלעגען אנשפארען ערגיץ קיין מצרים-לאנד. קיין אינדיען, קיין פער-סיען, אבי איינצוהאנדלען ערגיץ א בליש מיטערנדיגען שטיינדעל. קרוינען, האלז-בענדער און שנירען פערל פלעגען פינק-לען און בלישטשען אויף אלע הויף-דאמען.

און די לעצטע יאהרען זענען די מעהרסטע קעניגליכע הויפען געפאלען. נישטא ניקאלאי, נישטא ווילהעלם, נישטא פראנץ יאזעף, נישטא פערדינאנד— נישטא און נישטא!

און דאך שוועבט פון צייט צו צייט ארויף ווידער אמאל א סקאנדאלעל'ל מיט קעניגליכע צירונג. דאס איז אזוי ווי אנ'אפקלאנג פון יענער וועלט, אנ'-עכא פון פערגאנגענע צייטען — די שפורען פון א פערגאנגענער וועלט

דורך די דאזיגע צירונג-סקאנדאלען דערמאנט מען זיך ווידער, וואס עס האט זיך דאס אבגעשפילט אמאל אין די קעניגליכע פאלאצען, ארום די קאפ-רוזנע הערשערינס, קעניגליכע קעפס ווי-פער, קעניגליכע געליבטע. און אין דער זעלבער צייט דערוויסט מען זיך געגני, ווי עס לעבען איצט די אמאליגע הער-שערינס, הערצאגינעס, פירשטינס, גרעה-פינס און ווי זיי הייסען דארט מיט זיי-ערע גוואלדיגע טיטולען.

געהט ארום א פרינץ אין ניו-יארק און זוכט א שטעלע. זוכט ערגיץ אנ'-אלטע פלימעניצע (א פלימעניצע פון א קעניג, פון א פרינץ, פון א הערשער) און זוכט א קונה פאר איהרע דיאמאנ-טען, קעניגליכע צירונגען — זייער קע-ניגליכע צייט איז פאראיבער און זיי מוזען זיך בלויז טרייסטען מיט ערינע-רונגען..

אזא מין „פלימעניצע", צי נאך מעהר פון א פלימעניצע, פון דעם פערשטאר-בענעם קייזער פראנץ יאזעף פון עסטרייך. זיצט נישט ווייט פון וויען און טרוימט פון איהרע פערגאנגענע אלטע צייטען. איהר נאמען איז מאריא טערעזא. הער-צאגין, ערץ-הערצאגין רופט זי זיך. מען זאגט אויף איהר, אז נאך אלע מעשיות האט זי נאך אליין א היפשען פערמעגען מיט זיך. דאס זאגען אויף איהר אפילו איהרע אייגענע קרובים. די קרובים זא-גען אויך, אז זי איז אלע מאל געווען זעהר קארג. ספעציעל נאך דער איבער-קעהרעניש אין עסטרייך היט זי יעדען מארק, יעדען סענט, און וויל נישט העלפען אונזערע נאהעסטע, כאטש זי אליין איז שוין 73 יאהר אלט.

[illegible] די דאזיגע אלטע הערצאגין האט דאס געהאט א האלזבאנד, וואס שטאמט פון נאפאלעאנ'ס צייטען, מאקע פון נא-פאלעאנען אליין. דאס איז צו איהר אי-בערגעגאנגען בירושה. איצט איז דער האלזבאנד אין ניו-יארק און מיט איהם טומעלט עס זיך אזוי.

די מעשה פון דעם איז אזא:

נאפאלעאנ'ס ערשטע פרוי (מיט 120 יאהר צוריק) האט געהייסען פרינצעסין מאריא לואיז (פון עסטרייך). ווען זי האט נאפאלעאנען געבוירן א קינד, האט נאפאלעאן איהר געבראכט אט דעם וואונדערליכען האלזבאנד. דאס איז גע-ווען זיין קעניגליכע מתנה צו זיין פרוי. מען זאגט, אז די דיאמאנטען שטאמען פון די אריענטאלישע לענדער און אז אין זייער וואונדערליכען אפגלאנץ הא-בען זיך געשפיגעלט די אויגען פון הער-שער נאך אין 5-טען יאהרהונדערט! עפעס א קלייניגקייט! שעיכען האבען זיי געטראגען, מאהאראדזשאס האבען זיך געצאצקעט מיט זיי.

ווערט דערצעהלט, אז דער האלזבאנד איז איבערגעגאנגען בירושה פון איין הויפדאמע צו דער צווייטער, ביז ער איז אנגעקומען צו מאריא טערעזא, וועלכע איז שוין איצט א זקנה.

די אלטע אריסטאקראטקע האט זייט דער רעוואלוציע אין עסטרייך שוין פער-קויפט א סך ווערטפולע זאכען. אבער נאפאלעאנ'ס האלזבאנד האט זי אלץ געהאלטען מיט זיך. מיט דעם האט זי זיך נישט געוואלט שיידען. זי האט דעם האלזבאנד אנגעטון און אויסגעטון, זי האט די דיאמאנטען ארומגעטאפט טויזענדער מאל, זיך געגרויסט מיט איהם, אלע ווייבע געוויזען איהם צו איהרע פריינד, וואס קומען נאך אריין צו איהר און שטאלץ געווען, וואס ביי איהר איז נאך א ירושה, אזש פון נאפאלעאנען!

אבער ווער וועמען זאל זי די ירושה אי-בערלאזען? די עסטרייכישע דינאסטיע האט זיך דאך איבערגעריסען! האט זי ענדליך בעשלאסען דעם האלזבאנד צו פערקויפען. זאל שוין בעסער ביי איהר זיין מזומן געלד איידער א האלזבאנד.

און איצט קומען מיר צו דעם ווי אזוי דער האלזבאנד איז געקומען קיין ניו-יארק און וואס מיט איהם איז דא גע-שעהן.

די דאזיגע הערצאגין האט זיך בע-קענט מיט אנ'ענגלישען אריסטאקראט, וואס זיין נאמען איז טשארלז טאונזענד. ער איז מיט א צייט צוריק געווען א הוי-בער בעאמטער אין דער ענגלישער גע-היים-פאליצי און ער האט א שוואכקייט צו אריענטאלישע דיאמאנטען און צו אריענטאלישע הערשער. זיין פרוי ווי-דער, איז א איטאליענישע פרינצעסין, מיט דעם נאמען בראנטא. אז ער האט זיך בעקענט מיט דער הערצאגין פון עסטרייך, האט ער צו איהר אזוי גע-זאגט:

— דעם האלזבאנד וואלט מען גע-קענט אפזעצען אין ניו-יארק דארט זע-נען דא א סך רייכע לייט, וואס וואלטען געוויס זעהר וועלען האבען אזא היסטא-רישען האלז-באנד. גיב דאס מיר און איך וועל פאר דעם קריגען א פירטעל מיליאן, און אפשר טאקי א גאנצען האלבען מיליאן. ניטקשה אין אמעריקא זענען דא א סך מיליאנען און אויך בע-לנים אויף קעניגליכע צירונג.

אזוי ווי די אלטע הערצאגין האט צום ענגלענדער געהאט גרויס צוטרוי, האט זי איהם איבערגעגעבען דעם האלזבאנד און איהם מיטגעגעבען א פאפיר, אז ער האט דאס רעכט פון איהר פערטרעטער, און ער קען די צירונג פערקויפען.

עס ווערט דערצעהלט, אז דער ענג-לענדער האט פון ניו-יארק שוין געשיקט בריוו צו דער אלטער אריסטאקראטקע, אז עס געהט גוט און אז ער וועט בעקו-מען ווענינגסטענס א פירטעל מיליאן.

דער קראך אויף „וואל-סטריט" האט אבער קלענער געמאכט זיינע האפנונגען. נישטא איצט קיין קונא אין אמעריקא.

דאן איז מיטאמאל דער ענגלענדער נעלם געווארען. די אריסטאקראטקע אין וויען איז געווארען אונרוהיג און זי האט ארויסגעשיקט קיין ניו-יארק איהר פריינ-דין, די באראנעסע אייזענמענגער, זי זאל זעהן, וואס עס האט פאסירט מיט דעם האלזבאנד.

און דא איז דאס אויסגעבראכען דער סקאנדאל. די באראנעסע האט גע-געפונען אין ניו-יארק נישט דעם ענגלענ-

(ענדע זייט 7)

אנטיסעמיטיזם
קארין מיכאעליס וועגען יודען און וועגען דעם ווערק פון גראף קודענהאווא-קאלערגי

די בעוואוסטע דענישע שריפטשטע-לערין קארין מיכאעליס האט פערעפענט-ליכט אנ'ארטיקעל אין „בערלינער טא-געבלאט" וועגען דעם ווערק פון גראף קודענהאווא-קאלערגי, „דאס וועזען פון אנטיסעמיטיזם". דאס דאזיגע ווערק האט, ווי בעוואוסט, ארויסגערופען א גרויסען שטורם ביי די אנטיסעמיטען און אלע לענדער, בעזונדערס ביי די פוי-לישע ענדעקישע אקאדעמיקער, וועלכע האבען דעם גראף קודענהאווא-קאלער-גי, געמאכט א גרויסע אוואנטורע. בעת זיין בעזוך אין ווארשא מיט א פאר וואָ-כען צוריק.

די שריפטשטעלערין קארין מיכאע-לים האלט זיך או אלטען שנים, פון דער אלטער אסימילאטאריש - קאסמאפא-ליטישער שול, און זי וואלט זעהר גערן געוואלט זעהן דעם אויסגאנג פון דער יודען-פראגע אין אנ'אויסמישונג פון דער יודישער ראסע מיט די אייראפעא-אישע פעלקער. אנ'אלטע אבגעלעבטע אידעע, וועלכע האט אבער אין זיך דאס גוטע, וואס די שריפטשטעלערין גיט צו, אז פון אזא אויסמישונג וועלען זיך פיל געווינען די ארישע פעלקער, ווייל די יודען זענען דאס זעמעל-מעהל פון דער מענשהייט.

וועגען גראף קודענהאוואס ווערק שרייבט די שריפטשטעלערין אזוי:

„ווען איך האב עס געלעזען איז מיר געווארען עפעס אזוי פרעהליך און לייכט אויפ'ן הארצען. איך האב זיך דערביי געטראכט, אז איצט איז א נארישע מיט פערשטענדניש פערשוואונדען געווארען פון דער וועלט. ווארום מיט דעם דאזי-גען ווערק בעקומט דער אנטיסעמיטיזם זיין טויט-קלאפ".

גראף קודענהאווא קאלערגי דער פא-טער — שרייבט ווייטער קארין מיכאע-לים — איז נאטירליך נישט געווען קיין יוד. ער איז געווען אנ'עסטרייכישער ארי-סטאקראט, דעפוטאט, קאטאליק און קאנסערוואטיוו, ער האט אבער געהאט א געוואלדיגען דראנג און שטרעבען צו אלעם, וואס איז שעהן, ערהאבען און אמת. און פרי צו קאנען וויסען דעם אמת און צו זיין גערעכט, האט ער שטו-דירט פרעמדע שפראכען, פרעמדע קול-טורען, און פרעמדע רעליגיעס. אזוי ארום האט ער זיך אויך בעקענט מיט'ן יודענטום. זייענדיג אליין אנ'אויסגע-שפראכענער אנטיסעמיט האט ער בע-שלאסען פעסטצושטעלען די גרונד-יסו-דות פון אנטיסעמיטיזם. ער האט זיך צו זיין ווערק גענומען מיט דער גרעס-טער התמדה. אבער אין מיטען פון דער ארבייט איז אין איהם פארגעקומען אנ איבערקעהרעניש. ארבייטענדיג איבער דעם דאזיגען ווערק, איז ער נאך א לאנגען און ערנסטען שטודיום געקומען צו פונקט פערקערטע מסקנות, ער האט געמליך דערזעהן, אז דאס אלץ, וואס די אנטיסעמיטען ווארפען פאר דעם יודי-שען פאלק, איז בלויז שקר און פאלש. און אויב שוין יא פארווארפען פעה-לערן, דארף מען עס נאר זיי, די אנטי-סעמיטישע פעלקער אליין, ער איז זא-גאר געקומען צו דער איבערצייגונג, אז אפילו דער בעגריף אנטיסעמיטיזם איז נאריש און נישט בעגרינדעט, ווארום עס איז נישטא קיין סעמיטיזם.

לאנגזאם און געוויסענהאפט, בעווייזט גראף קודענהאווא קאלערגי אין זיין ווערק, אז הונדערטער יאהר האבען מי-ליאנען מענשען זיך איינגעבאקען אין'ם דאזיגען שרעקליכען ליגען, און איהם איבערגעגעבען צו זייערע קינדער און קינדס-קינדער, ביז מען האט דעם דא-זיגען שקר אנגעהויבען צו האלטען פאר אנ'אמת. דאס ווערק ערקלערט, ווי די שנאה צום יודישען פאלק האט זיך אור-שפרינגליך בעגרינדעט אויף דעם רעלי-גיעזען אונטערשייד פון'ם יודישען פאלק דאס יודישע פאלק איז געווען אנ'עם קשי עורף. לייענענדיג די מערטירער גע-שיכטע פון די ערשטע קריסטען, בלייבט מען שטעהן ערשטוינט, זעהענדיג, ווי די דאזיגע יודען האבען זיך בעסער גע-לאזט ווארפען פאר די לייבען, איידער זיך אפצוזאגען פון זייער אמונה. דער יו-[illegible]

שעפטיגען זיך מיט לאנדווירטשאפט און מלאכה. און האבען זיי זיך ערווארבען א פערמעגען, האט מען עס זיי צוגענו-מען און ארויסגעיאגט פון לאנד.

אזוי האט מען זיי געיאגט אין אלע לענדער, זיי האבען געשטעלט א פאסי-ווען ווידערשטאנד, זיי זענען געגאנגען אויף קידוש השם פאר זייער גלויבען. און דאך איז דער הויפט-יסוד פון דער יודישער רעליגיע די ליבע צו די מענ-שען. איך קען פיל יודען, וואס האלטען פיל מעהר פון דעם דאזיגען פרינציפ, ווי די קריסטען. וואס ושע קומט זיי דערפאר, וואס זיי גלויבען נישט אין קריסטוס'ען און ווארטען אויף א נייעם משיח

גראף קאדערהאווע קאלערגי האט זיך אלס ארעלמאן און אמת'ער קריסט בע-מיהט צו בעזייטיגען די עולות, וואס ווערען בעגאנגען געגען יודישען פאלק.

ער רעדט נישט וועגען די גרויסע מייסטער און נביאים, וואס דאס יודישע פאלק האט ארויסגעגעבען. ער רעדט וועגען די מיליאנען ארימע מענשען, וואס זענען שלעכט געווארען, ווייל מען האט זיי שלעכט בעהאנדעלט. און אויב די וועלט וועט צו זיי האבען א בעסערע בעציהונג, וועלען זיי ווערען גאנץ אנדערע מענשען.

דאס בוך האט געשריבען דער אלטער גראף קאלערגי, איצט האט עס ווידער ארויסגעגעבען זיין זוהן, דער יונגער שע-פער פון פאן-אייראפא, קודענהאווע קא-לערגי. דאס איז א גערעכטער זוהן, וואס האט זיך בעמיהט ווערט צו זיין דעם גרויסען פאטער.

—:o:—

יודישער באנקיר — קאמאנדאר פון פויפסטליכען ארדען

ניו-יארק (יטא) דער יודישער באנקיר אלבערט גרונפעלד און פילא-דעלפיא, האט לויט'ן פארשלאג פון פויפ-סטליכען נונציום בעקומען דעם טיטול פון קאמענדאר פון ארדען פון פויס דעם [illegible]

א קאפעלע הומאר
ווערטלעך און שטעכווערטלעך

א בעריהמערין.

א יודישע סובערעטקע האט זיך געבריהמט, אז ווען זי איז אלט געווען 17 יאהר, האט זיך שוין אין איהר פערליבט א טעלעגראפיסט.

— ווי אזוי איז דאס מעגליך? — האט זיך ארייגעמישט א צווייטע ארטיסטקע, ווען איהר זענט אלט געווען 17 יאהר איז דאך נאך קיין טעלעגראף נישט געווען...

* * *

מ'טאר נישט פאלגען.

דאקטאר: איהר מוזט שוין האבען אינאפער-מאציע.

חולה: אפשר קאן מען עס אפלעגען אויף [illegible]

צי וועט די פראגע פון כותל-מערבי בעטראכט ווערן
אויף דער נאהנסטער סעסיע פון ראט פון פעלקער-בונד

גענף (יטא) דער פראוויזארישער טאג-ארדנונג פון דער 59 סעסיע פון ראט פון פעלקערבונד, וועלכע עפענט זיך דא דעם 12 מאי 1930, ענטהאלט נישט קיין שום פונקט בנוגע דער כותל [illegible]

פון פעלקערבונד האט פארלייפיג נים דערהאלטען קיין שום ידיעה פון דער בריטישער רעגירונג, און וועלכען זי זאל פארלעגען, אז די פראגע זאל געשטעלט ווערען אויפ'ן סדר-היום. עס איז אבער [illegible]

זיי זאלען בעשטעטיגט ווערען נאך פאר דער מאי-קאמיסיע. די בעשטעטיגונג וואלט אין דעם פאל פארגעקומען אויף א שריפטליכען אופן, ווי דאס איז פאר געזעהן אין דער רעזאלוציע פון ראט [illegible]

דער קאַמף פון דער רעגירונג מיט'ן קריזיס

פון ד"ר ב. זיידען.

די רעגירונג פון פּרעמיער סלאַוועק האָט אַרויסגעגעבען אַ גרויסען קאָמוניקאַט וועגען איהר פּראָגראַם צו בעקעמפען דעם ווירטשאַפטליכען קריזיס. אינם פּראָגראַם ווערט נישט פערגעסען קיין איין שיכט פון דער בעפעלקערונג. די רעגירונג איז מבטיח צו זאָרגען פאַר דער לאַנדווירטשאַפט און פאַר'ן האַנדעל פאַר די אַרבייטסגעבער און פאַר די אַרבייטער. בעטראַכט מען אָבער גענויער דעם דאָזיגען קאָמוניקאַט, מוז מען קומען צום אויספיהר, אַז דאָס איינציגע פּאָזיטיווע איז דאָרט דאָס, וואָס עס ווערט אָפיציעל פעסטגעשטעלט, אַז ביי אונז עקזיסטירט אַ ווירטשאַפטליכער קריזיס און מען דאַרף נישט מיינען, אַז דאָס איז אַ קליינגקייט און האָט נישט קיין בעדייטונג. אויב מיר וועלען זיך צוהערען צו די אַלאַרמען, וואָס קומען אָן וועגען דעם צו הויך אויסגעמאָסטענעם אומזאַץ-שטייער, וועלכער בעטרעפט אין פיל ערטער מיט גאַנצע 100 פּראָצענט און אַפילו ביז 500 פּראָצענט פונ'ם פאָראַיעהריגען אומזאַץ, מוז מען זאָגען, אַז די נידריגע פינאַנץ-בעאַמטע ווייסען גאָרנישט, אַז אין פוילען עקזיסטירט אַ ווירטשאַפטליכער קריזיס, וואָרום.. אין די אָפיציעלע צירקולאַרען פון פינאַנץ-מיניסטעריום איז וועגען דעם נישט דערמאָנט געוואָרען! אַ פּנים אַז דער אַלטער כלל פונ'ם פערגליווערטען ביוראָקראַטיזם האָט נאָכנישט פערלוירען זיין גילטיגקייט, און דער דאָזיגער כלל זאָגט: „דאָס, וואָס עס געפינט זיך נישט אין די אַקטען — איז נישט פאַרהאַן. איז כאָטש גוט דאָס, וואָס די פינאַנץ-אַמטען וועלען זיך איצט דערוויסען אָפיציעל, אַז ביי אונז הערשט ווירקליך אַ ווירטשאַפטליכער קריזיס, וואָרום אַניט, וואָלט דאָך קיין רייד נישט געווען וועגען אַ קאַמף מיט דעם דאָזיגען קריזיס.

אַ חוץ דער דאָזיגער פעסטשטעלונג פונ'ם קריזיס ברענגט אונז דער קאָמוניקאַט קיין שום טרייסט נישט. דאָס איז דאָך נישט דער ערשטער גרויסער ווירטשאַפטס-פּראָגראַם פון דער רעגירונג. יעדע רעגירונג ביז איצט האָט דאָך אָנגעהויבען איהר טעטיגקייט פון אַזאַ ווירטשאַפטליכען קאָמוניקאַט. 90 פּראָצענט פון די דאָזיגע קאָמוניקאַטען זענען טאַקע געבליבען בלויז אויפ'ן פּאַפּיר, זיי האָבען אָבער לכל הפחות געגעבען פּאָזיטיווע הבטחות. דאָס פּראָגראַם פון דער איצטיגער רעגירונג איז אַקעגען יענע אַרויסגעקומען גאַנץ בלאַס.

אויפ'ן ערשטען פּלאַן ווערט אין דעם דאָזיגען קאָמוניקאַט געמעלדעט וועגען הילף פאַר דער לאַנדווירטשאַפט אין דער פאָרם פון שטייער-הנחות און קרעדיטען. דער דאָזיגער טייל פון פּראָגראַם פערנעמט דעם גרעסטען צוטרוי, וואָרום פאַר דער לאַנדווירטשאַפט האָבען אַלע אונזערע רעגירונגען געזאָרגט.

פיל ערגער זעהט עס שוין אויס מיט די אַנדערע פּונקטען פון דעם דאָזיגען פּראָגראַם, פאַר'ן האַנדעל ווערט, למשל, פאָרגעזעהען שטייער-הנחות אויפ'ן יסוד פון אַרטיקעל 94 פון געזעץ וועגען אומזאַץ-שטייער. דער דאָזיגער אַרטיקעל בעפולמעכטיגט נאָר דעם פינאַנץ-מיניסטער צו אַנולירען די פערלעגענע חובות פונ'ם אומזאַץ-שטייער, ער האָט אָבער נישט קיין רעכט צו פערקלענערן די סטאַווקע פונ'ם שטייער, וועגען וואָס עס קעמפט היינט אַזוי שטאַרק דער האַנדעל אין גאַנץ פוילען. אָבער אַפילו אויך אין דער דאָזיגער בעשטימטער הנחה פון אַנולירען דעם פערלעגענעם שטייער-חוב קאָן מען זיך אויך נישט ריכטען אויף מי יודע וואָס פאַר אַ גליקען און אַז דער פינאַנץ-מיניסטער וועט אויסנוצען זיין גאַנצע קאָמפּעטענץ אין דער פאָרם, ווי עס פאָדערט די קאַטאַסטראָפאַלע לאַגע פון האַנדעל. קאָנען מיר דאָך דעם גייסט וואָס עס הערשט אין די פינאַנץ-אַמטען, און מיט וואָס פאַר אַ ווידערשטאַנד און אַנגווילען זיי האָבען זיך בעצויגען צו אַלע פריהערדיגע, עהנליכע פעראָרדנונגען פון פינאַנץ-מיניסטער. און דאָס איז די איינציגע הנחה פאַר'ן האַנדעל, און דערמיט ענדיגט זיך די הילף פאַר דעם שווער-געפּלאָגטען סוחר'טום.

די הילף פאַר דער אינדוסטריע דריקט זיך אויס אין קאָמוניקאַט דערמיט, וואָס די רעגירונג וועט צוטרעטען צו רעאַליזירען דעם בעשלוס פון דער פריהערדיגער רעגירונג צו בעשטימען 50 מיליאָן זל. אויף לאָמבאַרד-קרעדיטען. דאָס איז אַ זעהר פאָרזיכטיגע פאָרמולירונג, וואָס זאָגט נישט צו קיין צו שנעלע רעאַליזאַציע פון דעם בעשלוס. מיר ווילען נאָך דאָ בעמערקען, אַז די דאָזיגע סומע איז זעהר נישטיג אין פערגלייך מיט די איצטיגע בעדערפענישען פון דער אינדוסטריע, און דערצו ווערט דער דאָזיגער קרעדיט ערטיילט אונטער אַזאַ שטאַרקער קאָנטראָל און גאַראַנטיעס, אַז דעם פאַבריקאַנט ווערט אוממעגליך ווייטער צו פיהרען זיין אונטערנעהמונג, ווייל דער גאַנצער זאַפּאַס סחורה מוז דינען אַלס משכון, וועלכען מען טאָר ניט רוהרען פון אָרט.

אינ'ם פּראָגראַם געפינט זיך אויך די סטערעאָטיפּע הבטחה, אַז דער עטאַטיזם וועט נישט פערברייטערט ווערען אויף נייע פּראָדוקציאָנס-צווייגען. מעהר פון דער דאָזיגער הבטחה זאָגט אָבער דער פאַקט, וואָס אַלס עקאָנאָמישער בעל-יועץ ביים קאַבינעט איז בעשטימט געוואָרען אַזאַ מענש, ווי ה' יאַסטזשעמבסקי, וועלכער איז בעקאַנט מיט זיינע עטאַטיסטישע אַנשויאונגען. אַלס בייספּיל קאָן אונז אויך דינען דער קליינער פאַקט, וואָס אין דער לעצטער צייט האָבען די מלוכה'שע געוועהר-פאַבריקען אויך אָנגעהויבען אויסצואַרבייטען רעוואָלווערען. די ענדע פון עטאַטיזם איז ווייזט אויס נאָכנישט געקומען, טראָץ די אַלע הבטחות, אַז מען געהט איהם ליקווידירען.

דאָס בוי-פּראָגראַם פון דער רעגירונג בעשטעטיגט די פאָראויסזעהונגען, אַז דער ניי-יאָהריגער בוי-סעזאָן וועט זיין אַ זעהר שוואַכער. אויב מיר וועלען נעמען אין בעטראַכט, אַז אין פאָריגען יאָהר האָט די רעגירונג בעשטימט 500 מיליאָן זל. אויף בוי-צוועקען און איצט נאָר 75 מיליאָן, איז עס אַ בעווייז, אַז די בוי-אַקציע וועט היי-יאָהר זיין פיל קלענער, ווי פאָראַיאָהרען, וואָרום קיין אויסזיכטען אויף פּריוואַטען קאַפּיטאַל פאַר דער בוי-בעוועגונג זענען אויך נישט פאַרהאַן.

דאָס ווירטשאַפטליכע פּראָגראַם פון דער רעגירונג איז דעריבער אַ זעהר בלאַסער און אַנ'אָרימער און דער אינהאַלט וועגען קאַמף מיט'ן ווירטשאַפטליכען קריזיס פאַר אונזער ווירטשאַפטליכען לעבען וועט פון איהם נישט אַרויסקומען קיין שום רעאַלען נוצען און ער וועט מיט גאָרנישט צואַיילען די ענדע אינ'ם קריזיס.

דער טראַגישער גורל פון רוסישע דיכטער

(צום זעלבסטמאָרד פון וולאַדימיר מאַיאַקאָווסקי)

פון פ. גאַרפינקעל

עפּים ווי אַ גרויזאַמער פאַטום, ווי אַ מורא'דיג טראַגישער גורל וואָלט געהאַנגען איבער די גרויסע דיכטער פון רוסלאַנד. זיי זענען אָפט געשטאָרבען מיט אַ נישט-נאַטירליכען טויט, זענען אומגעקומען אויף דועלען, אָדער פון אייגענער האַנד, ווי זיי וואָלטען געזוכט אַ רעטונג אין אַפּגרונד פון טויט פאַר'ן נאָך טיפערען אַפּגרונטיגען אומעט פון לעבען.

קאָן זיין, אַז דאָס איז אַ פּועל יוצא פון שווערען ראַנגלעניש, פון די אָפטע שטורעמס, וואָס בושעווען איבער דער רוסישער ערד, וואָס זייערע ערשטע קרבנות זענען שטענדיג געוועזען די דיכטער, ווי די, וואָס האָבען זיך די ערשטע אויף זיי אָנגערופען און אויך די ערשטע אין זייער צעוויבערטקייט אונטערגעגאַנגען.

דער ערשטער איז אומגעקומען אַלעקסאַנדער פּושקין, דאָס האַרץ און די קרוין פון דער רוסישער דיכטונג; דער, וואָס איז געווען ווי די האַרף פון רוסלאַנד, וואָס אויף איהרע סטרונעס האָט דער ווינד פון די סטעפּעס אויסגעשפּילט זיינע שענסטע, זיינע בענקענדיגסטע נגונים; דער, וואָס זיינע לידער זענען געווען, ווי ס'וואָלט זיי די וואָלגאַ אַליין אויסגעזונגען, זעלבסט די אומעטיגע רוסישע טאָלען געשאַפען אין בין-השמשות'דיגע בענקשאַפטען.

ער איז אומגעקומען אויף אַ דועל פאַר'ן כבוד פון זיין פרוי, פון דער האַנד פון אַ געדונגענעם אונטערגעשטעלטען נפש, וואָס אונטער זיינע פלייצעס האָט זיך דער צאַר אַליין בעהאַלטען; דער צאַר ניקאָלאַי דער ערשטער, וואָס זיין קאָפּריז האָט נישט אַנדערש געוואָלט, ווי די פרוי פון רוסלאַנד'ס גרעסטען דיכטער פאַר אַ געליבטע....

אויך לערמאָנטאָוו, דער צווייטער גרויסער, רוסישער דיכטער, איז אומגעקומען אויף אַן אַזעלכען טראַגישען אופן, געטריבן'ט און פערפאָלגט פון דער זעלבער קאַמאַריליע פון הויפלייט, ווי פּושקין, וואָס האָבען אין איהם געזעהן שיער נישט דעם גייסט פון בונט, האָט ער אַ טראַגיקער ווי זיין דעמאָן, וואָס ער האָט אַזוי געניאַל געשילדערט אין זיין ווערק, געזוכט שוין אַליין דעם טויט.

ער איז געה'רג'עט געוואָרען אויף אַ דועל, אין 29. יאָהר פון זיין לעבען, דעמאָלט, ווען זיין טאַלאַנט האָט זיך צו זיין העכסטען אויפבליה געריסען און, ווער ווייסט, צו וועלכע הייכען ער וואָלט דערגרייכט, ווען די בלייערנע קויל, וואָלט נישט איבערגעריסען דאָס אַזוי בעוועגטע לעבען פון יונגען גאון.

און נאָך אַ רוסישער דיכטער. סערגיי יעסענין, איז אַוועק פון דער וועלט אין אַ צווייפעלנגען זעלבסטמאָרד, אינגאַנצען 32 יאָהר אַלט ער האָט נישט געשטאַמט, ווי די עלטערע צוויי, פון דער אַריסטאָקראַטיע, נאָר פון פּשוט'ע פּויערים. און איהם האָט מען געזעהן די פערקערפּערונג פון פאָלקס-כח, וואָס וועקט זיך ערשט צום שאַפען.

זיין אויפשטייג איז צוזאַמענגעפאַלען מיט דער כוואַליע פון דער רעוואָלוציע, וואָס האָט איהם אויפגעהויבען מיט זיך. אָבער אין איהר גערויש און צעשטראָמטקייט האָט ער זיך פערלוירען און אין ווילדסטען שרעק אַליין אַ שפּרונג געטון אין תהום אַריין.

און איצט, דעם 14 אַפּריל ד. ה. איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד וולאַדימיר מאַיאַקאָווסקי, דער אָפיציעלער קאָמוניסטישער דיכטער, דער זינגער פון דער צעשמעטערטער סטיכיע, רעוואָלוציע פון איהר פיבערדיגען אָטעם פון אויפשטייגונג, דער ריטם פון איהר אימפּעט און שטורעם.

זיין קונסטלערישע קאַריערע האָט וולאַדימיר מאַיאַקאָווסקי אָנגעהויבען אַלס מאַלער און דיכטער צוזאַמען, פונקט ווי מאַרינעטי, דער פאָטער פון פוטוריזם, אונטער וועמענס איינפלוס מאַיאַקאָווסקי איז געשטאַנען.

ערשט ביים אויסברוך פון דער רעוואָלוציע איז ער צוגעטרעטען צום קאָמוניזם און געוואָרען איהר „אָפיציעלער" זינגער.

ער האָט געשטעלט דאָס ליד אין דינסט פון דער רעוואָלוציע, זיין וואָרט האָט ער געמאַכט פאַר אַ ווערק אין איהרע הענד. זיין געדיכט איז געווען, ווי אַ פּלאַקאַט, וואָס שרייט אַראָפּ צום המון, אָבער אַ פּלאַקאַט, וואָס דונערט, וואָס צינדעט אָן דאָס בלוט.

זיינע לידער זענען נישט, ווי דאָס געמורמעל פון אַ קוועלערל נאָר ווי אַ וואַסערפאַל, ווי אַ קאַסקאַדע, גאַנצע צערווילדערטע סטיכיע.

אמת — שלאַגווערטער נאָר, גערויש און געשריי; אָבער געשריי פון שטאַרקע לונגען, — גערויש פון גרויסען אימפּעט שלאַגווערטער פון געוואַלטיגען אויסדרוק, וואָס פערבלענדען און רייסען מיט.

ער איז געווען אין יעדען אָטעם זיינעם אַ בונטאַר און אויפטרייסלער, פאַקעל, וואָס האָט זיך אין שטורם פון דער איבערקעהרעניש ערשט אין גאַנצער העלקייט צעפלאַקערט. זיין וואָרט איז געווען, ווי אַ דראָהענדיגע פויסט, ווי אַ גרויסע פערמעסטונג אויף דער וועלט.

און אָט דער דיכטער — בונטאַר, וואָס זיין לעבען איז געוואָרען די רעוואָלוציע, האָט, ווען איהר שפּאַנונג איז שוואַכער געוואָרען, ווי פערלוירען זיין איינענטליכען אינהאַלט, וואָס איז געוואָרען נאָר איהר סטיכיע און איהר אימפּעט.

קען זיין, אַז די סבה פון זיין זעלבסטמאָרד איז געווען די מידקייט, וואָס נעמט אַרום בעזונדערס שנעל דעם קינסטלער, וואָס צינדעט אויס פריהער פאַר אַנדערע זיינע כחות און דעמאָלט קאָן איהם יעדער צווייפעל בעקומען און פערניכטען.

ווען גרויסע זאַכען הערען אויף צו ווירקען אין לעבען, קענען דעמאָלט די קלענסטע ווערען די סבה פון שטרויכלונג און פאַל.

דער „יודישער קייסער" שמעון ווערטהיימער, וועלכער האָט געראַטעוועט אייראָפּא פון טערקיי

ער איז געווען אַ גרויסער עילוי און געקאָנט שפּראַכען.—צו 24 יאָהר האָט ער אויסגעאַרבייט אַ פּלאַן, ווי אָפּצושטעלען די טערקישע אַרמעע אין איהר מאַרש אויף וויען. — פאַר דעם האָט ער געקראָגען די טיטולען: „האָף-יודע" און „אָבער-פאַקטאָר".—ער איז געווען אַזוי רייך, אַז מען האָט איהם איבעראַל גערופען דער „יודען-קייזער". - נייע פאַקטען וועגען דער דאָזיגער אינטערעסאַנטער געשיכטע.

פון ש. פּראַגער.

II.

היינט בעציהט מען זיך צום וואָרט „שתדלן" מיט ביטול, מען האַלט עס פאַר אַ סאָרט מה-יפית-יוד, וואָס קומט צום „פּריץ" בעטען, אין דער צייט, וואָס מען דאַרף פאָדערען, הויך פאָדערען און קעמפען.

אין יענע צייטען האָט וועגען פאָדערן און קעמפען קיין רייד נישט געקאָנט זיין, אַז דער יודישער „שתדלן" איז געווען באמת אַ מאַן מיט הויך אידעעלסטען כאַראַקטער, וואָס האָט זיך מוסר-נפש געווען פאַר דעם כלל; די „שתדלנים" האָבען געמוזט פערשטעהען צו האַנדלען דיפּלאָמאַטיש, מיט טאַקט און חכמה, און זיי האָבען טאַקע געראַטעוועט קהלות יודען אין אַן עת-צרה. אַזעלכע ליכטיגע געשטאַלטען פון שתדלנים זענען ווערט בעשריבען צו ווערען, ווייל זיי ווייזען אונז אַמאָליגע יודען אין זייער מאָראַלישער ליכטיגקייט. אַזאַ שתדלן איז אויך געווען ר' שמשון ווערטהיימער. אַ דאַנק זיינע פערבינדונגען מיט דעם קייזערליכען הויף אין וויען און מיט די הויפען פון פערשיעדענע אַנדערע פירשטען, האָט ער זיך ערוואָרבען קאָלאָסאַלע פערמעגענס. אָבער ער האָט די דאָזיגע בעקאַנטשאַפטען זיינע אויסגענוצט נישט נאָר פאַר זיך אַליין, נאָר אויך פאַר דעם כלל-ישראל.

עס איז אַ פאַקט, אַז ווען אין דער דייטשער שטאָט באַמבערג איז אויסגעבראָכען אין זיינע צייטען אַ שרעקליכער פּאָגראָם, מען האָט געטויט פיל יודען, און עס האָט געדראָהט אַ געפאַהר אַלע יודען אין דייטשלאַנד. איז ר' שמשון אַוועק צום קייזער און האָט געווירקט, מען זאָל שיקען זאָפאָרט מיליטער געגען די פּאָגראָמטשיקעס און עס איז שטיל געוואָרען. נאָך עד היום איז פאַרהאַן אין באַמבערג אַ תענית, אין טאָג כ"ט ניסן, און ביינאַכט אַ סעודה צום אָנדענקען פון דער ישועה, וואָס איז געקומען דורך ר' שמשונ'ען. ווי נאָר עס איז ערגיץ פאָרגעקומען געגען יודען, איז ר' שמשון גלייך געווען אויפ'ן אָרט, געפאָהרען פון איין פירשט צום צווייטען; (דעמאָלט האָט יעדער פירשט ביי זיך אין דער מדינה געהאַט מעהר כח ווי דער קייזער אַליין) און געווירקט מען זאָל מבטל זיין גזירות, אונטערדריקען פּאָגראָמען, וואָס זענען אין יענע צייטען אין דייטשלאַנד נישט געווען פון די זעלטענקייטען. דעמאָלט האָט אַ בעקאַנטער פּראָפעסאָר פון סעמיטישע שפּראַכען אין דייטשלאַנד, דער בעריהמטער אַנטיסעמיט אייזענמענגער אָפּגעדרוקט זיין בוך „ענטדעקטעס יודענטום," וואו ער דערצעהלט אַזעלכע מעשה'ס ווי יודען האָבען פיינד די קריסטען, לעסטערן די קריסטליכע אמונה וכדומה. מען דאַרף ווייסען, אַז דעמאָלט האָט אַזאַ בוך געקאָנט האָבען די ערגסטע רעזולטאַטען; דער פאַנאַטישער המון, צוגערייצט דורך אַזאַ בוך, איז פעהיג געווען צו מאַכען שחיטות אויף יודען. אַ דאַנק ר' שמשונ'ס בעמיהונגען ביים קייזער איז פערבאָטען געוואָרען דאָס בוך צו פערשפּרייטען. דאָס דאָזיגע בוך „ענטדעקטעס יודענטום" איז ביז היינטיגען טאָג דער קוואַל פון וואַנען אַלע אַנטיסעמיטישע שרייבער שעפּען זייערע בלבולים אויף יודען און יודישער אמונה.

פערזאָנען, וואָס האָבען געלעבט אין יענער צייט דערצעהלען, אַז דאָס עשירות פון ר' שמשון ווערטהיימער איז געווען זעהר גרויס. ער האָט פערמאָגט פּאַלאַצען, מאַיאָנטקעס, און פאַר זיין אייגענעם פּאַלאַץ אין וויען איז געשטאַנען אַ ספּעציעלע וואַך פון קייזער'ס פערזענליכער גוואַרדיע. מען האָט איהם גערופען דער „יודען-קייזער", אָבער גלייכצייטיג איז ר' שמשון געווען אויך אַ גרויסער נדבן. וואו אַ יודישע קהלה האָט עפּעס געדאַרפט, האָט ר' שמשון געגעבען די ערשטע נדבה. ער האָט אויסגעהאַלטען אַ סך תלמידי חכמים, רבנים, בכבוד גדול. מען דערצעהלט, אַז זיין אַמאָליגער רבי, דער דערמאָנטער גאון און מקובל ר' נפתלי כ"ץ פלעגט קומען יעהרליך קיין וויען צו זיין געוועזענעם תלמיד, און ער פלעגט בעקומען פון ר' שמשונ'ען 670 גילדען, וויפיל עס בעש-

(ענדע-זייט 7)

קופּאָן № 119
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מאָנטאָג, דעם 21 אַפּריל פון 8—9 אָוו.

טרוימעריען

אויפ'ן וועג פון אַמעריקאַ קיין אייראָפּאַ ::

— (רייזע-איינדרוקען) —

פון ד"ר א. קאַראַלניק

II.

עס זענען דאָ מענשען, וואָס קאָנען אַלצדינג: פערקויפען אַנ'אַפריקאַנער נעגער — און אַ זומער-טאָג — צוויי עלף אַזיגער ביינאַכט, אין מדבר — אַ רוסישען פּעלץ; און עס זענען דאָ אַזעלכע, וואָס קאָנען אַפילו נישט פערקויפען קיין איין צו אַ דאָרשטיגען אין סאַהאַראַ.

עס זענען פערהאַן מענשען, וואָס קאָנען מאַכען אַ שטיין רעדעוודיג, זענען אין שטאַנד אַריינצודרינגען אין אַ הויז, וואָס איז פערשלאָסען מיט זיבען שלעסער. — און עס זענען פערהאַן אַזעלכע, וואָס דאַרפען בלויז צוגעהן — און די רעדעוודיגע פרוי ווערט שטיל און אָפענע טירען פערמאַכען זיך.

איך קען מענשען, וואָס האָבען דעם מוט צוצוגעהן צו — לאָמיר זאָגען — קאַלווין קולידזש, אַ קלאַפּ טון איהם אין פּלייצע: „וואָס מאַכסטו עפּעס, קאַל"— און „קאַל" שמייכעלט, און לאָזט זיך אַריין מיט זיי אין אַ לאַנגען שמועס — אפשר גאַנצע פינף ווערטער.

איך בין זיי מקנא. נישט דערפאַר וואָס ס'איז דאָ זיי וואָס מקנא צו זיין— נאָר ווייל יעדער וויל האָבען דאָס, וואָס איהם פעהלט.

אָט, צ. ב., וואָלט איך כאָטש איין מאָל אין מיין לעבען געוואָלט האָבען רעפּאָרטער-פעהיגקייטען, אָט אַזוי דרייסט און פריי צוגעהן צו אַ מענשען; „הערט אויס, איך וויל אייך אינטערוויאוען". דאָס איינציגע מאָל, וואָס איך וואָלט באמת געוואָלט האָבען אַנ'אינטערוויאו. מחמת עס פאָהרען מיט מיר אינאיינעם — אויף דער איינענער שיף, צוויי — אָדער אפשר איז עס איינער? אָבער דאָס וואָלט איך דאָך געוואָלט אויסגעפינען, ווייל די צוויי — אָדער דער איינער — זענען דער „סיאַמעזישער צווילינג".

אין ניו יאָרק האָב איך זיי געזעהן אַרויפגעהן אויף דער שיף. צוויי מענשען — צוויי טראָפּען וואַסער — איינער, פונקט ווי דער צווייטער — ניט צו דערקענען, ווער איז ווער; צוויי מענשען, צונויפגעוואַקסען איינער מיט'ן צווייטען. איין מענש אין צוויי פורעמס.

מען האָט זיי גיך-גיך אַריינגעפיהרט, דורכגעפיהרט אונטער דעם איינגאַנג-סאַלאָן, אַריינגעזעצט אין דעם „ליפט" — און זיי זענען ערגיץ וואו פערשוואונדען.

זייערע נעמען זענען נישט פערשריבען אין דער פּאַסאַזשיר ליסטע קיינער ווייסט נישט, וואו זיי זענען. און אויב זיי ווייסען — ווילען זיי נישט זאָגען. אַזוי איז, הפּנים, דער אָפּמאַך מיט דעם „מענעדזשער" פון דעם צווילינג.

אַ נאַטור-וואונדער באַלאַנגט צום צירק — און מען קאָן איהם נישט זעהן אָהן בילעטען און אָהן אַנאָנסען. אָרדנונג מוז זיין — אַפילו, ווען די נאַטור אַליין האָט נישט אַזוי אָפּגעהיט איהר איינענע אָרדנונג.

איך בין זיכער — אַז אַנ'אַנדערער, פלינקערער, דרייסטערער צייטונגס-מענש, וואָלט שוין אויסגעפונען, וואו די צווילינג-מענשען זענען — און עס וואָלט זיך שוין געעפענט אַ טיר פאַר איהם. נאָר מילא — וואָס זאָל איך טון? איך מוז אויסקומען מיט פאַנטאַזיעס, דאָרט, וואו אַנדערע האָבען ווירקליכקייט. סוף-כל-סוף איז דאָס דאָך אַלץ איינס.

* * *

אַ דאַנק דעם ווינט, וואָס איז צו שטאַרק געוואָרען — און האָט אויף אַ ווייל אונטערגעבראָכען מיין שרייבען. ער האָט מיך פערהיט פון אַ באַנאַליטעט. איך בין שיער-שיער נישט געשטרויכעלט געוואָרען און אָנגעשריבען אַן.. אויסגעטראַכטען אינטערוויאו. איינער פון די ליטעראַרישע „קונצען", וואָס זענען אַזוי גרינג — גלייך ווי שפּילען „סאָליטער", דאָס אַ פּאַרטיע שאַך מיט זיך אַליין. און ווייל אַזוי גרינג, מוז מען זיך היטען דערפאַר. דאָס איז דער גרינגער חילוק צווישען לעבען און ליטעראַטור. אָדער אפשר איז אויך אין דעם ווירקליכען לעבען — אַלצדינג, וואָס גרינג איז, אויך באַנאַל און מינדערווערטיג?

עס האָט זיך מיר איינגעקריצט אין זכרון אַ פראַזע, וואָס איך האָב אַמאָל געלייענט ביי אַ שפּאַנישען פּאָעט — ראַמאָן דע וואַלע-אינקלאַן! — אַ מיסטישען פּאָעט, וואָס מאַכט דעם איינדרוק פון אַ כהן גדול, אָנגעטאָן אין בגדים פון פּורפּור און ווייסען ליוונט פון מצרים. איך האָב געלייענט ביי איהם אַ פראַזע: „נאָר דעמאָלט האָט דער פּאָעט עפּעס צו אַנטפּלעקען פאַר אַנדערע, ווען זיין וואָרט ווערט אויפגעכאַפּט אין אויסצודריקען זיינע געפיהלען: אָט די טרוקענקייט איז דער אָנהויב פון דער העכערער מדרגה".

נעוויס — פּאָעטען!

אָבער — אין יעדען פון אונז לעבט דאָך אַ פּאָעט. און נישט אַלע, וואָס שרייבען פּאָעזיע — פּראָפעסיאָנאַל; נישט אַלע די, וואָס ווערען „אָנערקענט" — זענען פּאָעטען.

אַ פּאָעט איז דער, וואָס לעבט-איבער, לעבט מיט יעדען הויך, מיט יעדער בעוועגונג פון די זאַכען אַרום אונז. דער פּאָעט איז דער שפּיגעל, וואו די וועלט שפּיגעלט זיך און זעהט זיך. עס איז, פערשטעהט זיך, נעוועגדט, ווי גרויס דער שפּיגעל איז און, ווי שטאַרק דאָס גלאָז.

איך בין, דוכט זיך, ווייט אַוועק פון מיין סיאַמעזער צווילינג אָט די אַלע שמועסען וועגען פּאָעזיע און פאָרם, אָט די אַלע געדאַנקען וועגען, — וועגען וואָס נישט? — האָבען אַ קנאַפּע שייכות צו די צוויי מענשען, וואָס געפינען זיך ערגעץ אויף דער שיף, אָט די אָרימע „מאָנסטערס", וואָס לעבען בלויז, כדי זיך צו ווייזען פאַר געלט.

אָבער — צוריק גערעדט — זענען זיי טאַקע „מאָנסטערס", זענען זיי טאַקע אַזוי זעלטען, ווי עס ווייזט זיך אויס?

אָט איצט אַקעגען מיר — אין דעם שרייבציממער פון דער שיף — עפּעס אַ מענש מיט בלאָנדע האָר, שטעכעדיגע וואָנצעס, קוקט אַזוי גלאַנצווייליג און אומעטיג אַרויס צום פענסטער—וואַרפט אַנ'אויג אויף אַ בוך, נעהמט זיך יעדעס מאָל צום זינגער — און לענט איהם ווידער אַריין אין דער קעשענע...

אַ פרעמדער, איך קען נאָך איהם נישט, ווייס נישט זיין נאָמען — ווייל אויך נישט ווייסען, האָב נישט די מינדסטע נייגונג. און פונדעסטוועגען — פיהל איך, אַז איך און אָט דער ווילד-פרעמדער מיט די שטעכעדיגע וואָנצעס — זענען אַ „סיאַמעזישער צווילינג." נישט צונויפגעוואַקסען — חלילה — אַפילו נישט עהנליך איינער צום צווייטען; יעדער געהט זיך זיין וועג — און דאָך ערגיץ וואו זענען מיר צוגעפּענטעט איינער צום אַנדערען, צוגעבונדען — און קאָנען זיך נישט בעפרייען.

די אילוזיע פון דער „אינדיווידואַליטעט" איז די שטאַרקסטע, ווען מען איז נישט אַליין — און ווערט צערונען, ווען מען בלייבט אַליין, מיט זיך, אויג אויף אויג מיט דעם איינענעם „איך".

„קיינער קאָן קיינעם קיין חבר נישט זיין" — זינגט עס זיך אין אַ רוסישן שעהנעם ליד — אָבער קיינער קאָן קיינמאָל אַליין אויך נישט זיין — וואָלט בעדאַרפט זיין דער צווייטער פערז.

קוים בעוויזען אַליין —פערקנופּט זיך און בעהעפטעט זיך צו אַ צווייטען, אָפט צו אַ צופעליגען, צום ערשטען וואָס דו בעגעגענסט, צו דעם וואָס דער ווינט בלאָזט דיר אַנטקעגען אויף זיין וועג.

ראָבינזאָן אַנטלויפט פון דער וועלט — און זיין חבר, זיין צווייטער „איך", ווערט „פרייטאָג", זיין „מענש". לויפט בודא אין דער איינזאַמקייט, קומט איהם אַנאַנדערער איבער'ן וועג און ווערט זיין תלמיד. און בעהאַלט זיך דער תנא שמעון בן יוחאי אין דער הייל — איז זיין זוהן אליעזר מיט איהם.

נישטאָ קיין שום זאַך, וואָס זאָל זיין איינס, ד. ה. נישט ווייטער צום טיילען. אַזוי גאַנץ און געשלאָסען, אַזוי פולשטענדיג, אַז עס זאָל נאָר נישט זיין מעגליך קיין „מיט איהם". און דאָס איז אויך דער גרויסער, נישט-צו-דערגרונדטע וועגדיגער סוד פון דעם „איינס", וואָס קיינער קאָן נישט פערשטעהן — ווייל קיינער קאָן זיך נישט אויסמאָלען קיין „אָהן אַנדערען".

אַ וועלט פון „דו-פּרצופין" — צוויי געשטאַלטען, ווי אויף די קוריאָזע אַלטע בילדער אין די ביכער פון די מקובלים אַסטראָלאָגען און אָקולטיסטען, און די טרוימערייען פון די נאַאיווע מענשען, וואָס האָבען געוואָלט אויסגעפינען דעם סוד פון דעם „פערבאָרגענעם".

איין גוף מיט צוויי קעפּ. אַמאָל איין קאָפּ מיט צוויי גופים — און תמיד מער, אָדער ווייניגער אין דער בחינה פון דעם סיאַמעזישען צווילינג.

שפּאַנען מחנות איבער דער ערד. שאָטענס פון געוועזענע, געשטאַלטען פון נאָך לעבעדיגע — שאָטענס, לויניעס אין דער לופט פון די, וואָס וועלען קומען— און צווישען זיי אַלע — אַ רינגע בריק— פון מענש צו מענש, פון לעבען צו לעבען. אַלס „איכס" פערבונדען אין איין שטראַלען-בינטעל. אַ שטריק פון שטריקלען — קיינער זעהט איהם נים—אָבער נאָר דאָס איז ממשות'דיג, וואָס קיינער זעהט נישט. אייזערנע קייטען ווערען צעבראָכען. פליישע און ביין-שטריק, ווי ביי די אָרימע סיאַמעזער, ווערען צעפאַלען. אָבער דער פאָדים, וואָס פערבינדט דעם „אדם קדמון" — דעם ערשטען מענשען, דעם מענשען נאָך איידער מענש איז געוואָרען — מיט דעם לעצטען, און איהם מיט דעם „גאַנצען" —דעם פאָדים זעהט קיינער נים — דעם פאָדים קאָן נישט צעשניטען ווערען. און פון אָנהויב — און ביז צום סוף — דעם פאָדים קאָן נישט צעשניטען ווערען. און וועלט = פערבונדענקייט.

און כ'לעבען — אויב עס איז דאָ אַ וואונדער און אַ „מאָנסטער", זענען דאָס נישט די סיאַמעזער אויף דער שיף — נאָר איך און מיין פרעמדער שכן.

דער חידוש און דער וואונדער איז — וואָס מיר געהען אַרום „פרייע", וואָס מיר זענען אָפּגעשיידט איינער פון דעם צווייטען — וואָס מיר פיהלען נאָך ניט ווי ענג פערוואַקסען מיר זענען. ווען מיר וואָלטען דאָס געוואוסט!

—:0:—

לאָדז

21 אַפּריל 1930

זונטאָג, כ"ג ניסן תר"ץ
פּ' שמיני

זון-אויפגאַנג: 4.38
זון-אונטערגאַנג 6.34

טאָג-כראָניק

שאַרפֿע קאָנטראָלעס פֿון בעמיהאַליען-געשעפֿטען

היינטיגע וואָך וועלען דעלעגאַטען פֿון געזונדהייטס-דעפּאַרטאַמענט בײַם אינערן-מיניסטעריום אין לאָדז און סביבה דורכפֿיהרען קאָנטראָלעס אין די געשעפֿטען פֿון כעמיקאַלישע אויסאַרבייטונגען, כּדי פֿעסטצושטעלען, צי זיי בעזיצען דערויף די נויטיגע רעכט.

מיטגלידער ווערבירונגס-אַקציע אין ציוֹנ. אָרגאַניזאַציע

די מיטגלידער פֿון ציוניסטישען קאָמיטעט און די ציוניסטישע עסקנים פֿיהרען ווייטער אַדורך די אַקציע אויף אַרײַנצופֿיהרען אין די רייהען פֿון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע די גרויסע צאָהל נישט אָרגאַניזירטע סימפּאַטיקער פֿון דער ציוניסטישער אידעע.

די ווערבירונגס-אַקציע האָט די אויפֿגאַבע צו פֿערשטאַרקען די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע.

„זוזאַניעס" וועגען אומזאַץ-שטייער

דעם 1-טען מאַי ענדיגט זיך דער טערמין פֿון אַרײַנטראָגען זוזאַניעס.— וויכטיגע אינפֿאָרמאַציעס פֿאַר די שטייער-צאָהלער

דעם 1-טען מאַי ענדיגט זיך דער טערמין פֿון אַרײַנטראָגען „זעזאַניעס" וועגען אומזאַץ-שטייער פֿאַר'ן יאָהר 1929. די דאָזיגע „זעזאַניעס" מוזען אַרײַנגעטראָגען ווערען אין די שטייער-אַמטען, וואו דער בעטרעפֿענדער שטייער-צאָהלער וואוינט.

די דאָזיגע פֿליכטען זענען זעהר וויכטיג פֿאַר'ן בעטרעפֿענדען שטייער-צאָהלער, אַ נישט נעהעריג אויסגעפֿילטער פֿאָרמולאַר, קאָן איהם ברענגען אַ גרויסען שאַדען.

די פֿליכט אַרײַנצוטראָגען „זעזאַניעס" האָבען אַלע סוחרים, אינדוסטריעלער און האַנדווערקער, חוץ די שטייער-צאָהלער פֿון 4-טער האַנדעלס-קאַטעגאָריע און 8-טער אינדוסטריע-קאַטעגאָריע.

עס איז דאָ אַ פּרינציפּ, אַז הכנסה, וואָס איז נישט גרעסער ווי 1400 זל. אַ יאָהר, אונטערליגט נישט קיין שטייער-פֿליכט און מען דאַרף נישט וועגען דעם אַרײַנטראָגען קיין „זעזאַניעס". דאַגעגען דאַרפֿען אַלע אַנדערע שטייער-צאָהלער און בירגער, אַרײַנטראָגען „זעזאַניעס", ווי דעטליך און גענוי אויספֿיהלען און בערעכענליך, אָדער רעקאָמאַנדירט דורך דער פֿאַסט די דאָזיגע זעזאַניע אָפּשיקען אין שטייער-אַמט.

אין דער „זעזאַניע" דאַרף מען קודם כּל גענוי אָנגעבען דעם פֿאָר- און צונאָמען און וואוינאָרט. צו דעם צוועק בעקומט מען אומזיסט פֿאָרמולאַרען אין שטייער-אַמט. גלייכצייטיג דאַרף מען אויף דער צווייטער זייט, אין דער צווייטער רובריק אָנגעבען די הויך פֿון דער דערגרייכטער הכנסה און בעמערקען פֿון וואָס פֿאַר אַ קוועלען (צי פֿון אַ האַנדעלס-אונטערנעמונג, צי פֿון אומבעוועגליכע פֿערמעגענס א. ד. גל.) די הכנסה איז געקומען.

מען דאַרף אויך אָנגעבען די גענויע צאָהל פֿון די פֿאַמיליען מיטגלידער, ד. ה., וויפֿיל פּערזאָנען דער בעטרעפֿענדער שטייער-צאָהלער דאַרף אויסהאַלטען און דעם עלטער פֿון יעדען בעזונדער. מען דאַרף געדענקען, אַז פֿאַר יעדען מינדעריאָהריגען קינד, וואָס ווערט אויסגעהאַלטען פֿון שטייער-צאָהלער, ווערט דער שטייער-צאָהלער אויף דעם גרונד באַניפֿיצירט אַ געוויסער סכום פֿון שטייער.

עס מוזען אויך גענוי אָנגעגעבען ווערען עווענטועלע פֿאַרפֿאַלען אין דער פֿאַמיליע, וואָס זענען פֿאָרגעקומען אין משך פֿון יאָהר, ווי למשל קראַנקהייטען צוליב וועלכע דאָס געוועלב איז געווען געשלאָסען, אָדער אַנדערע אומגליקס-פֿאַלען. דאָס אַלץ איז זעהר וויכטיג אָנ-צוגעבען, ווייל די שטייער-מאַכט מוז דאָס אַלץ בײַ אויסמעסטען די שטייערן בעריקזיכטיגען. עס איז אויך זעהר וויכ-טיג צו דער „זעזאַניע" בײַצולעגען אַ עווענטועלען רעצעפּט, צייגניש פֿון דאָקטאָר וכדומה; אויב עס זענען פֿאָרגע-קומען אויסערגעוועהנליכע פֿאַלען בײַ דער פֿאַמיליע, מוז מען עס אויך אָנ-געבען.

די „זעזאַניעס" מוזען אונטערגע-שריבען ווערען. גלייכצייטיג דאַרף מען בערעכענען אויפ'ן גרונד פֿון דער טאַ-בעלע, וואָס געפֿינט זיך אויף דער לעצ-טער זייט פֿון זעזאַניע-בויגען, וויפֿיל עס קאָן בעטרעפֿען דער שטייער און די העלפֿט אײַנצאָהלען דעם 1-טען מאַי. ווייל אַנדערש קאָן דער בעטרעפֿענדער סכום בעטראַכט ווערען אַלס אַ פֿערצעגערטער און מען קאָן וועגען איהם דורכפֿיהרען אַ עקזעקוציע.

ד"ר ח. ב-ן.

—:0:—

ניייע פֿערוואַלטונג פֿון דער אַלטשטעטישער פֿאָלקסבאַנק

די ניי-געוועהלטע פֿערוואַלטונג און ראַט פֿון דער אַלטשטעטישער פֿאָלקס-באַנק (פּל. קאָשטשעלני 4) האָט זיך קאָנסטיטואירט אויף פֿאָלגענדען אופֿן:

אין ראַט: ד"ר וואָלף אייכנער-פּרע-זעס. וויצע-פּרעזעסען: ראַטמאַן פֿון דער האַנדעלס - קאַמער פּיאָטר כאַרי און מרדכי פֿריינד, יצחק פּראַשקער, ס. דרייהאָרן, מ. גליקסמאַן, מ. לענטשיצקי א. סענדער, י. לאַסמאַן און ל. וואַר-שאַווסקי. אין דער פֿערוואַלטונג: דיר. וואָלף מילגרוים-פּרעזעס. שמואל פּטאַש-ניק-וויצע - פּרעזעס, ד"ר קיאַק, ד"ר קשאַנזשע, א. ווײַנמאַן און מ. זילבער-בערג.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מאָנטאָג 21 אַפּריל

וואַרשאַ (1412)

11.58 שעה צייכען, 14—12.10 סימפֿאָנישער פֿריה-מאָרגען קאָנצערט פֿון דער וואַרשאַווער פֿילהאַרמאָ-ניע, 14.30—14.20 מוזיק 15—14.50 מוזיק, 16—15.20 מוזיק, 16 פֿאָרטראַג פֿון אָסענדאָווסקין „מיין רייזע דורכ'ן אָריענט" 16.25—16.20 גראַמאָפֿאָנען פּליטען מוזיק, 17.25—16.35 יוגענד פֿונק, 19—17.40 בלאַז קאָנצערט פֿון שטאָטישען טראַמוויי אָרקעסטער, 19.58—19.20 ליטעראַרישע אויפֿפֿיהרונג „סאָבאָטקי" פֿון קאָכאַנאָווסקי, 20 ליטעראַרישע פֿיערטעל שעה, 22—20.20 „די פּרינצעסין גאַנסי" אָפּערעטע פֿון לעהאַר'ן, — 22 פֿילאָזאָפֿישער פֿאָרטראַג פֿון ע. פּערצבסקי, —23—22.15 וועטער, פּאָליציי ספּאָרט בעריכטען און נייעס, 24—23 טאַנץ מוזיק פֿון רעס-טאָראַן „אַאַזאַ".

אויסלענדישער ראַדיאָ-פּראָגראַם.

קעלן (443)
„די מייסטער זינגער" (אָפּערע פֿון וואַגנער).

רוים (441)
17.30 קאָנצערט פֿון דער רוימישער פֿילהאַרמאָ-ניע

לייפּציג (259)
19.30 „שוואַנדאַ" (אָפּערע)

בערלין (418)
19.30 „צוויבערפֿלייט" (אָפּערע)

שטאָקהאָלם (1348)
19.15 „דער אָרימער יהונתן" (אָפּערעטע)

בודאַפּעסט (550)
19.20 „הערבסט מאַנעוורעס" (אָפּערעטע)

ווין (517)
20.05 „פֿריהלינגס לופֿט" (אָפּערעטע)

מאַילאַנד (501)
20.30 „פֿריינד פֿריץ" (אָפּערע)

קעניגסוואוסטערהויזען (1635)
—20 סימפֿאָנישער קאָנצערט

—:0:—

גרויסע פֿערזאַמלונג אין „בני ציון"

היינט אָוונט קומט פֿאָר אין לאָקאַל פֿון „בני-ציון", רזשגאָווסקא 7, אַ גרויסע פֿערזאַמלונג מיט דער בעטייליגונג פֿון דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט און לאַווניק אַלעקסאַנדער יאָעל, וועלכע וועלען רעפֿערירען וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ציוניזם און אין ארץ-ישראל.

קליינער פֿעליעטאָן

די דריטע טעג...

טאַמער האָסטו וועגיג — נאַריר נאָך. טאַמער האָסטו וועניג געהאַט די ערשטע טעג, מיט אַ חול המועד, מיט צווייטע טעג, נאַריר, ברודער אַ „דראַפּ-טעק" — דריטע טעג.

היינט האָבען מיר די דריטע טעג. אַ צולאָג הייסט עס. מילא די ערשטע טעג, די ווייןפֿלאַשען זענען נאָך פֿול, דער מצות-קאַרב איז אויך נאָך נישט צו פֿערזינדיגען... דער שמאַלץ-טאָפּ, די אייער ליגען נאָך אין שופֿלאַד און וואַר-טען אויף אַ „תּיקון". דער באָרשט-טאָפּ רויטעלט זיך נאָך, איז אויב מ'רירט די ערשטע טעג, איז עס אַ פֿערשטענדלי-ליכע זאַך — ס'איז דאָ, צו וואָס צו רוהען, ס'לוינט צו יום-טוב'ן.

אויך די אַנדערע טעג זענען בערעכ-טיגט מיט דעם יום-טוב'ן. דער פּסח-רעזערוו האָט זיך נאָך נישט אויסגעלאָ-זען ס'איז אַפֿילו שוין נישט אַזוי היימלעך", די ווייןפֿלאַשען טריקענען צו בּיסעלעך אויס. דער מצה-קאַרב ווערט אויך „שמשופֿלער". דער שמאַלץ-טאָפּ ווערט מאָגערער. דער באָרשט-טאָפּ ווערט אויך בלאַסער און אויף די אייער איז אויך געקומען אַנ'אויסלאַפּעניש און אַנ'אויסקלאַפּעניש.

איז אויב מיר יום-טוב'ן די ערשטע טעג און די אַנדערע טעג איז דאָס אַ פֿערשטענדליכע זאַך. ס'איז דאָ צו וואָס צו יום-טוב'ן. מ'טרינקט לחיים פֿון דעם אמת'ן ביסעל „עין גדי" און מ'פֿאַר-בייסט מיט אַ פֿרישע „באַבע", אָדער מיט אַ מצה-ברײַ, אָבער וואָס איז דער היינטיגער יום-טוב? אפֿשר קענט איהר מיר פֿערטייטשען, דעם היינטיגען יום-טוב פֿון די דריטע טעג?! אַז אַלץ איז ליידיג. די ווייןפֿלאַשען זענען ליידיג, דער שמאַלץ-טאָפּ איז אויסגעלעקט. די אייער האָבען שוין געפֿונען זייער „תּיקון" אַלץ איז ליידיג, און דער עיקר — די טאַשען זענען ליידיג, טאָ וואָסערע טעם האָט מיר אַזאַ אויסגעלעדיגטער יום-טוב?

טאַמער האָסטו וועניג געהאַט, אַנ-ערשטע טעג, מיט אַ צווייטע טעג, נאַ-דיר אַ צולאָג — דריטע טעג...

אב-נעס

אַפּעל פֿון „לאָדזער טאָגעבלאַט"

צו פֿעראייניגטע „תּומכי אורחים", „נותן לחם" און „בית לחם", האַלט בײַ רעאַליזירט ווערען

בעזוך פֿון פּרעסע-פֿאָרשטעהער בײַ די יום-טוב-מאָהלצייטען פֿון „נותן לחם"

דער פֿעראיין „נותן לחם" ענטוויקעלט אַ ברייטע און זעהר נוצליכע טעטיגקייט אויפ'ן פֿילאַנטראָפּישען געביט. אַ חוץ די אַרויסגעגעבענע פּראָדוקטען אויף די סדרים, זענען אויף אַ גאַנצען יום-טוב אײַנגעאָרדענט געוואָרען מאָהל-צייטען פֿאַר אַ'ערך צוויי הונדערט יי-דען (מענער און פֿרויען). די יום-טוב מאָהלצייטען זענען אַרויסגעגעבען גע-וואָרען מיט אַ ברייטער האַנד און אויף אַ זעהר בכבוד'ען אופֿן.

נעכטען, צו דער לעצטער יום-טוב-מאָהלצייט האָט די פֿערוואַלטונג פֿער-בעטען פֿאָרשטעהער פֿון דער יודישער פּרעסע, פֿאַר וועלכע די מיטגלידער פֿון דער פֿערוואַלטונג מיט'ן פּרעזעס ה' דרייהאָרן בראש האָבען איבערגעגע-בען, מיט וועלכע אָנשטרענגונגען ס'איז דעם פֿעראיין היי-יאָהר אָנגעקומען די אַקציע. אַ דאַנק דער אונטערנעהמונג אַר-בייט פֿון דער פֿערוואַלטונג זענען זיי נישט געבליבען אונטערשטעליג.

אויסנוצענדיג די געלעגענהייט, האָ-בען די פֿערוואַלטונגס-מיטגלידער זיך אַרויסגעזאָגט וועגען דער איניציאַטיוו פֿון „לאָדזער טאָגעבלאַט" צו פֿעראיי-ניגען די דריי פֿילאַנטראָפּישע אינסטי-טוציעס: „תּומכי אורחים", „נותן לחם" און „בית לחם".

דער פּראָיעקט האָט געפֿונען אַ אָפּ-קלאַנג אין די אַלע דערמאָנטע אינסטי-טוציעס, און מ'בעציהט זיך צו דעם פּראָיעקט סימפּאַטיש. וועגען דער פֿער-אײַנגונגס-פֿראַגע איז אין משך פֿון די אַנדערע טעג שטאַרק דיסקוטירט געוואָ-רען, און, ווי די פֿערוואַלטונגס-מיטגלי-דער פֿון „נותן לחם" גיבען איבער, נעמט די לעצטע די איניציאַטיוו אין די נאָהענטסטע טעג צוזאַמענצורופֿען אַ קאָנפֿערענץ פֿון די דערמאָנטע דריי אינסטיטוציעס.

אויך פֿון „בית לחם" טיילט מען אונז מיט, זעהט מען איין די נויטווענ-דיגקייט פֿון אַזאַ פֿעראייניגונג ס'בלייבט אַלזאָ איבער צו וואַרטען אויף דער שטעלונג פֿון „תּומכי אור-חים".

שרעקליכע שרפה אין אַ וואוין-הויז

די פֿייערלעשער האָבען דורך די פֿענסטער אַרויסגעטראָגען די לאָקאַטאָרען פֿון די ברענענדע וואוינונגען

(—) פֿרײַטאָג נאָכמיטאָג איז פֿאָר-געקומען אַ שרעקליכע שרפה אין אַ 2-שטאָקיג וואוין-הויז אויף דוואָרסקא 50. דאָס פֿייער האָט אין עטליכע מינוט אַרומגעכאַפּט דאָס גאַנצע הויז וואָס איז געווען געדרוכט בעוואוינט מיט מענ-שען. דערבײַ האָבען זיך אָפּגעשפּילט שרעקליכע סצענעס. די לאָקאַטאָרען פֿון 1. און 2. שטאָק האָבען נישט געקאָנט אַרויס פֿון זייערע וואוינונגען, ווייל די הילצערנע טרעפּען האָבען זיך די ער-שטע אָנגעכאַפּט פֿון דעם פֿייער. די פֿערצווייפֿעלטע געוואַלדען און געשרייען פֿון די צו טויט-דערשראָקענע מענשען, וואָס זענען געשטאַנען בײַ די אָפֿענע פֿענסטער און גערופֿען נאָך הילף איז געווען שרעקליך צו הערען די ענערגי-שע פֿייערלעשער האָבען זיך מיט מסי-רות נפֿש אַרײַנגעריסען אין די ברענענ-דע צימערן און אַרויסגעראַטעוועט דורך די לייטער'ס די אײַנוואוינער. אַ דאַנק דער דאָזיגער העלדישער רעטונג, איז נישט געקומען צו קיין מענשליכע קר-בנות. די שרפה האָט געדויערט פֿון 4 ביז 8 אָוונט.

די סבה פֿון דער שרפה איז די: אינ'ם זעלבען הויז געפֿינט זיך אַ שפּריט-סקלאַד פֿון פֿרוי זאַבאָרסקא. פֿרײַטאָג נ. מ. איז אָנגעקומען אַ טראַנספּאָרט שפּריט פֿון מאָנאָפּאָל. דער סופּיעקט וויטקאָווסקי האָט אויסגעסדר'ט די פֿלעשער שפּריט אויף דער פּאָדלאָגע, נישט בעמערקענדיג, אַז אויף דער ערד שטעהט אַנ'אָנגעצונדענע ליכט. צום אומגליק איז איהם אַ פֿלאַש שפּריט אַרויס געפֿאַלען פֿון דער האַנד, זיך אויסגעגאָסען אויף דער ערד און זיך נאָגעלאָפֿען פֿונ'ם ליכט. אין אַ מינוט אַרום איז שוין דער גאַנצער שפּריט-לאַגער גע-שטאַנען אין פֿלאַמען. די הזיקות בע-טרעפֿען ביז 60 טויזענד זל.

אַ באַנדיטעי-אָנפֿאַל אויף אַ משא-צוג הינטער קאַלושקי.

פֿרײַטאָג אָוונט איז פֿאָרגעקומען אַ בלוטיגער באַנדיטען-אָנפֿאַל אויף אַ צוג.

ווען דער משא צוג האָט זיך אַרום 10 אָוונט געפֿונען צווישען די סטאַ-ציעס טאָמאַשאָוו-אויאַזד, זענען אויף איהם אַרויפֿגעשפּרונגען אַ מאַן 20 באַנ-דיטען און וואַרפֿענדיג זיך מיט שטיי-נער אויף די באַהן-דינערשאַפֿט האָבען זיי 2 פֿון זיי פֿערוואונדעט. די באַהן-דינערשאַפֿט האָט אָבער געשטעלט אַנ'ענערגישען ווידערשטאַנד און ענדליך פֿערטריבען די באַנדיטען. די פֿערוואונ-דעטע באַהן-אַרבייטער האָט מען געגעבען מען קיין קאָלושקי אין שפּיטאָל אַרײַן, די באַנדיטען זענען נאָך נישט געוואָרען געכאַפּט.

—:0:—

פֿילהאַרמאָניע-זאַל
טעלעפֿ. 213-84.

היינט ד. 21-טען אַפּריל 4 נאַכמ.

איין איינציגער

קאָנצערט

פֿון לידער און אָפּערן-אַריעס

Vittorio WEINBERG

וועלט בעריהמטער באַריטאָן פֿון טעאַטער „לאַ סקאַלאַ" אין מעדיאָלאַן
ג. אַרטיסט פֿון דער אָפּערע אין ירושלים.

Zuzanna Razin

מיט אַנטייל — פֿון פֿרוי

בײַים פֿאָרטעפּיאַן: דיר. טעאָדאָר רירער.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע טעגליך פֿון 10.30 פֿריה ביז 2 נאָכמ. ווי אויך פֿון 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג ביז 7 אָוונט.

פֿערקויפֿטע נשמות

שפּאַנענדער ראָמאַן

(29 פֿאָרטזעצונג)

— איך ראַט אײַך ניט, — האָט דער אומבעקאַנטער געענטפֿערט — איך בין דאָ נישט געקומען שפּאַסען. איך בין ברײַטשייד! אַזוי, ווי דער וועג פֿון שלאָס — איז פֿאַר מיר פֿערמאַכט, מוז איך זוכען אַנדערע אופֿנים זיך אַרויס-צוקריגען. איהר וועט מיך אָהן שום צווייפֿעל איבערפֿיהרען — אין געגענפֿאַל..

דער מיניסטער איז בטבע נישט געווען קיין העלד. אין דעם מאָמענט אָבער האָט ער געפֿיהלט, ווי עס ווערט איהם נישט גוט, אָבער ברײַטשייד האָט איהם פֿעסט געהאַלטען אונטער'ן אָרעם.

— מאַכט אַ ליבליכען אויסדרוק אויפ'ן פּנים, — האָט ברײַטשייד ווייטער גערעדט, — רעדט מיט מיר אַזוי, ווי איהר וואָלט גערעדט מיט אַ פֿריינד. איהר פֿערשטעהט, וואָס איך מיין?

— אַך, איך קאָן נישט! — האָט דער מיניסטער קוים אַרויסגעשטאַמעלט.

— אויב אַזוי וועט איהר פֿיהלען דעם אײַזערנעם שפּיץ אין אײַערע ביינער! — האָט ברײַטשייד זיך צו איהם געווענדעט מיט אַ שטיל אָבער שרעקליך קול. ביטע, שמייכעלט אַביסעל, — ווייל...

דער מיניסטער האָט זיך אַ קרום געטון און דאָס האָט געזאָלט זײַן דאָס שמייכלען.

ברײַטשייד האָט איהם געצויגען פֿאַר'ן אָרעם, ווי ער וואָלט פֿריינדליך מיט איהם גערעדט, אָבער באמת האָט ברײַטשייד זיך אַרומגעקוקט אויף אַלע זייטען.

יעצט האָט ער זיך דערנעהנטערט, האַרט אַ אָרעם בײַ אַנ'אָרעם, ביז צו דער וואַך, וואָס איז געשטאַנען בײַם טויער.

— קיין איינגעשריי, — האָט ברײַטשייד געשעפּטשעט אין דער שטיל, — ווייל אַנדערש פֿאַלט איהר אַ טויטער.

דער מיניסטער האָט געציטערט, ווי אַ פֿיש זײַן בלייך-ווייס פּנים. זײַן איינגעבויגענער רוקען, האָבען געצויגען די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון די זעלנער. זיי האָבען אַלע שטאַרק אָבגעריכט דעם מאַנסביל אין דער פֿעלערין. אפֿשר האָבען זיי בעמערקט די שווערע, פֿעסטע שריט, וואָס ברײַט-שייד האָט געטראָגען און דאָס האָט בײַ זיי אַרויסגערופֿען אַ פֿערדאַכט. געוויס. אַז זעקס גוואַרדיסטען, ווי די דעמבעס, האָבען פֿערשטעלט דעם וועג פֿאַר די צוויי און אויסגערו-פֿען — שטעהט! שטעהט!

— ווער וויל דאָ אַדורכגעהן? ווער איז דער מאַנס-פּערשוין אין דער פֿעלערין? — האַ?

אַנ'אַנדערער וואָלט אין אַזאַ קריטישען מאָמענט זיך געדאַלטען פֿאַר אַ פֿערפֿאַלענעם. ברײַטשייד האָט זיך אָבער נישט פֿערלוירען. ווען די גוואַרדיסטען האָבען זיך דערנעהנ-טערט, האָט ברײַטשייד דעם מיניסטער אַ פֿעסטען קוועטש געטון אין האַנד.

— איהר שטעהט שוין מיט איין פֿוס אויף יענער וועלט, הער מיניסטער — האָט ער איהם שטיל אײַנגערוימט אין אויער, קוקענדיג דרייסט אויף די גוואַרדיסטען — און אויב איהר וועט מיך צוליב וועלכער ס'איז אונפֿאָרזיכטיגקייט פֿערראַטען, טאָ געדענקט גוט, וואָס עס ערוואַרט אײַך.

דער מיניסטער האָט כּסדר געזעהען דעם שאַרפֿען שטי-לעט פֿאַר די אויגען.

— שנעלער, געהט ווייטער! — האָט ברײַטשייד גע-אײַלט זיך, נישט אָפּרייסענדיג זײַן בליק פֿון די זעלנער — רופֿט מיך „בעסטער פֿריינד" — אָבער שנעלער — און גע-נענפֿאַל... — ער האָט ווידער זיך צוגעריהרט צום העפֿטעל פֿון שטילעט

— עס איז זעהר אָנגענעהם אַזאַ שפּאַציר באַלד אין דערפֿריה, מײַן ליבער פֿריינד, — האָט דער מיניסטער גע-זאָגט מיט אַ שטיקענדער שטים, ווענדענדיג זיך צו ברײַט-שייד'ן.

— זעהר אָנגענעהם — האָט ברײַטשייד געענטפֿערט — קומט לאָמיר געהן אין פּאַרק אַרײַן, מײַן איבערגעגעבענסטער פֿריינד, זאָג נאָר, וואָס ווילען די זעלנער? פֿאַרוואָס הייסען זיי אונז שטעהן?

די גוואַרדיסטען האָבען נישט געקאָנט זעהען, ווי ברײַט-שייד דראָהט דעם מיניסטער מיט'ן שטילעט, וואָס ער האַלט אונטער'ן מאַנטעל.

די זעלנער, הערענדיג, ווי דער מיניסטער ווענדעט זיך צום אונבעקאַנטען פֿאַר „דו", אָנרופֿענדיג איהם „בעסטער פֿריינד", האָבען זיי בײַדע אַדורכגעלאָזט. נאָר באַלד האָט זיך דערנעהנטערט דער עלטסטער פֿון דער וואַך און געזאָגט:

— זײַן עקסצעלענץ וועט יעצט נישט קאָנען געהן אין פּאַרק אַרײַן, ווייל ער איז נאָך יעצט פֿערמאַכט.

דער מיניסטער האָט אויסגעשטעלט אַ פּאָר אויגען, ווי אַנ'אַנויאַט. עס האָט זיך איהם אַזוי שטאַרק געוואָלט אויס-רופֿען: — ראַטעוועט מיך, נעמט מיר שטעהט דער רויבער-העלדישער ברײַטשייד! — אָבער די מורא פֿאַר'ן טויט האָט איהם אָפּגענומען ס'לשון און כּסדר איהם געמאַכט טראַכטען וועגען דער געפֿעהרליכער לאַגע, אין וועלכער עס געפֿינט זיך.

— יאָ... געוויס.. מיט פֿערגעניגען... — האָט דער מי-ניסטער קוים אַרויסגעשטאַמעלט, פֿיהלענדיג, ווי ער ווערט אָן די כּחות.

דאָס אָרגינעלע פּאָרעל איז אַדורכגעגאַנגען די וואַך און זיך דערנעהנטערט צו דער רייכטונג פֿון קעניגליכען שלאָס. דער קעניגליכער הויף איז געווען אַרומגערינגעלט מיט אַ הויכען אײַזערנעם פּלויט. בײַם טויער איז געשטאַנען אַ שטאַרקע וואַך פֿון עטליכע זעלנער און זשאַנדאַרמען. אַלע האָבען זיך אומגעקוקט אויף דעם אָרגינעלען, שפּאַצירענדיגען פּאָרעל.

די זעלנער האָבען געהאַט דאָס רעכט צו פֿרעגען, ווער עס איז דער אונבעקאַנטער מאַנספּערשוין, וואָס געהט מיט'ן מיניסטער געאָרעמט, בעזונדערס זעהענדיג די טויט-בלאַסע קעפּ פֿון לעצטען. ברײַטשייד האָט זיך נישט פֿערלוירען און האָט ווייטער פֿרײַ גערעדט מיט'ן מיניסטער, האַלטענדיג איהם פֿעסט אונטער'ן אָרעם אויס מורא, אַז ער זאָל נישט חלש'ן. ער האָט אָנגעהויבען זיך וואַקלען, און קוים געקאָנט אויפֿהויבען די פֿיס. אויב ער וואָלט פֿאַקטיש געפֿאַלען אין חלשות, דעמאָלט וואָלט ברײַטשייד זיך געפֿינען אין אַ זעהר אונבעקוועמער לאַגע. מיט פֿאַמעליכע טריט האָבען זיי זיך דערנעהנטערט צום שלאָס. דער מיניסטער האָט שטאַרק מורא געהאַט, אַז אַ ליאַרע מינוט זאָל איהם ברײַטשייד נישט דער'הרג'ענען. ער האָט שוין אַ זיפֿץ געטון און געבליבען, ווי העגנען אויף ברײַטשייד'ס האַנד.

— יעצט, אָדער קיינמאָל נישט! — האָט ברײַטשייד אַ זאָג געטון צו זײַן בעגלייטער — עס איז געשעהען!

ער האָט אַוועקגעלייגט דעם פֿער'חלש'טען מיניסטער אויף דער ערד, און אַליין, איידער די זעלנער האָבען זיך דער-רויף געכאַפּט, איז ער שנעל אַרויף אויף די טויערען-קראַטען, ווילענדיג אַריבערקריכען. דער מאַנטעל האָט זיך איהם אָבער פֿערטשעפּעט אַן איינעם פֿון די קראַטען.

— פֿערראַט! — האָט איינער פֿון די זעלנער הויך גע-שריגען אויפ'ן קול, — עס וויל זיך עמיצער אַרויסקריגען! שיסט! שיסט!!

די זעלנער האָבען אַ כאַפּ געטון די ביקסען. דריי שאָסען אויף אַמאָל האָבען אָפּגעקלונגען. ברײַטשייד האָט זיך אַ בויג געטון פֿאָראויס.

צי האָט דעם דאָזיגען העלדען-דרייסטען מאַן געטראָפֿען אַ קויל?

(פֿאָרטזעצונג קומט)

בלוטיגער יודישער באנדיט שמולעק

וואס האט אין 1920 ערמארדעט דאס יודישע מעדעל באשע ראזענוואלד און אנדערע צענדליגער מענשען

איז די טעג אריינגעפאלען אין די הענד פון דער לאדזשער פאליציי

(—) דעם לאדזשער אויספארשונגס-אמט איז די טעג געלונגען צו ארעסטי-רען א געוויסען א זעהר געפעהרליכען באנדיט און אינטערנאציאנאלען אפע-ריסט מיט'ן נאמען שמואל ווארטעצקי, אדער ווי ער האט זיך אנדערש גערו-פען: וואלעק וואלקאוויטש.

שמואל ווארטעצקי איז אן אלטער באנדיט, וואס האט זיך נאך אין די אקופאציע צייטען פארנומען מיט דער שרעקליכער און בלוטיגער מלאכה פון מארד און רויב.

און זומער פון 1920 איז ביי דעם יודישען גוטס-בעזיצער ראזענוואלד פון לוטאמירסק פארגעקומען א בלוטיגער באנדיטען-אנפאל. די באנדיטען האבען צוגערויבט געלד און חפצים און אויף א בעסטיאלישען אופן

ערמארדעט ראזענוואלד'ס טאכטער

די 19-יעהריגע באטע. דעם ראזענען אנ-פאל האט אויסגעפיהרט דער בלוטיגער שמולעק ווארטעצקי. פאליציי האט איהם דאן ארומגעזוכט איבער אלע פערדעכטיגע מקומות, אבער איהם איז זיך געלונגען אויסצובעהאלטען. שמואל ווארטעצקי האט דערוויל ארגאניזירט א שייקע באנדיטען, וועלכע האט אנגע-ווארפען א שרעק אויף דער גאנצער סביבה ארום לאדז, דאס איז געווען איינע פון די געפעהרליכסטע באנדעס, וואס זענען אמאל געווען אין לאדז. די באנדע האט אויסגעפיהרט א גרויסע צאהל

אנפאלען, מארדען און רויבעריען

גאנצע 2 יאהר האט שמואל ווארטעצקי מיט זיין באנדע געארבייט איבער אלע מקומות פון פוילען און די פאליציי האט זיך מיט איהם קיין עצה נישט גע-קאנט געבען. מען האט וועגען איהם פו-באנדערגעשיקט שטעק-בריף פערעפענט-ליכט פרעמיעס פאר זיין קאפ, דאס האט אבער אלץ נישט געהאלפען און ער האט ווייטער פריי און אונגעשטערט גראסירט אין פוילען ביז'ן יאהר 1924. דאן האט זיך

דער בלוטיגער שמולעק

שוין אנגעהויבען צו פיהלען אומזי-כער און ער איז אנטלאפען איבער דער גרעניץ קיין דייטשלאנד אבער אויך אין דער פרעמד האט ער נישט אויפגעהערט זיין בלוטיגע ארבייט. ער האט דארט ארגאניזירט אן אינטערנא-ציאנאלע באנדע, וועלכע האט אויסגע-פיהרט א רייע בעסטיאלישע אנפאלען און

דייטשלאנד, בעלגיען, שפאנ-יען און ארגענטינע

די שייקע איז געווען זעהר גוט ארגא-ניזירט, און די פאליציי האט בשום אופן נישט געקאנט אויסראטען. אין יאהר 1928 האט מען איהם ענדליך געכאפט ביי א רויב-אנפאל און-אינדיען און מ'האט איהם פער'משפט אויף 18 חדשים תפיסה. די שטראף איז ער אפ-געזעסען ביז'ן אנהויב 1930.

ארויסגעהענדיג פון תפיסה האט ער פערשטעהט זיך, שוין נישט מעהר גע-קאנט פערבלייבען אין דייטשלאנד. די דייטשע פאליציי האט איהם צופיל נאכ-געקוקט. זייענדיג איבערצייגט, אז אין פוילען האט מען אין איהם שוין לאנג פערגעסען, האט ער בעשלאסען צוריק-צופאהרען אהיים.

מיט 2 וואכען צוריק האט דער לא-דזשער אויספארשונגס-אמט בעקומען א פערטרויליכע ידיעה, אז דער בלוטי-גער שמולעק האט זיך נאך אנ'אפווע-זענהייט פון 10 יאהר, ווידער בעוויזען אין לאדז.

דער אויבער-קאמיסאר ווייער

האט דעם גאנצען ענין גענומען אין די אייגענע הענד אריין. גאנצע 2 וואכען האט געדויערט די געהיימע אויספאר-שונג ביז עס איז ענדליך געלונגען צו לאפען דעם געפעהרליכען באנדיט און איהם אנטון

קייטען אויף די פיס

מען האט איהם געפונען אין א „מלינה" אויף בערעק-יאסעלעוויטש גאס. וואו ער האט זיך נאך א קורצען פערהער מודה געווען, אז ער איז דאס דער לאנג-געזוכטער בלוטיגער באנדיט, וואס האט אויף זיין געוויסען אזוי פיל אונשול-דיגע קרבנות.

א געשמידעטער אין קייטען האט מען איהם אפגעפיהרט אין דער תפיסה אויף קאפערניקא.

פון לאדזשער האנדעלס-געריכט

—:0:—

„נאדזאר" און רעגולאציעס

דער פאבריקאנט, י. ראזענהאלץ פון קאראלא 17 האט אויף דערפרייטאג'-דיגער סעסיע פון'ם האנדעלס-געריכט אריינגעטראגען א ביטע וועגען א „נא-דזאר".

ראזענהאלץ איז א חוץ דעם, וואס ער האט געהאט אן אייגענע פאבריקס-אונטערנעהמונג אויף קאראלא, אויך גע-ווען א שותף צו דער קאנסטאנטינער אפרעטור און פארבעריי „האנפטוואורצל און קאמפ." און פון דער ווארשאווער מאנופאקטור-פירמע „פאלקארט".

די דאזיגע 2 פירמעס האבען געהאנ-דעלט מיט קאנפעקציאנערען, און אזוי ווי אין דער דאזיגער בראנזשע זענען פארגעקומען זעהר גרויסע באנקראטען, האבען זיך די אונטערנעהמונגען געפי-נען אין צאהלונגס-שוועריגקייטען און אפגעגעבען א ביטע וועגען א „נאדזאר". ה' ראזענהאלץ אלץ שותף צו די דאזיגע פירמעס, האט שוין צוליב דעם אייך דערלאנגט א ביטע וועגען א „נאדזאר" אויף זיין לאדזשער אונטערנעמונג אויף קאראלא. ווי מען רעכענט, וועלען די מא-טיווען פון דער ביטע ווערען אנערקענט.

— די פארבעריי פון „מיכאל שפיעוואק און שותפים" האט בעקו-מען א „נאדזאר" אויף 6 חדשים. אלס ריכטער-קאמיסאר איז נאמינירט געווא-רען דער האנדעלס-ריכטער ק מאגיץ. אלס געריכט-אויפזעהער — אסקאר אפ-מערגוט און זיגמונט האטהע.

א „נאדזאר" האט אויך בעקומען די פארבעריי פון דער פירמע „שטיינבערג, שפיעוואק און קאמפ.", 6. אקטאבער-גאס 102. 3 שותפים פון דער דאזיגער פירמע זענען אויך אייגענטימער פון דער אויבערגערמאנטער פארבעריי. אלס ריכטער - קאמיסאר און אויפזעהער זע-נען בעשטימט געווארען די זעלבע פער-זאנען וואס אויבען. ווייל אין פלאן פון דער סאנאציע איז פארגעזעהן א סאנא-ציע פון די 2 פארבערייען.

— אונטער א „נאדזאר" איז אויך געשטעלט געווארען דער פאבריקאנט י. ליפסקי, זיעלאנא 13. אויפ-זעהער סטעפאן לאסקי. ריכטער-קאמי-סאר — האנדעלס ריכטער — מיכאל קאהן.

דער סוחר א. ווינמאן, פיעטריקא-ווער 37 האט אפגעגעבען א ביטע וועגען א „נאדזאר" דאס לאדזשער האנדעלס-געריכט האט די ביטע אפגעזאגט. וויי-מאן האט דאן אפגעגעבען א ביטע צום אפעלאציע-געריכט, און דאן בעקומען א „נאדזאר". איצט האט זיך אבער ווינמאן אפגעזאגט פון'ם „נאדזאר", ערקלערענדיג, אז ער איז שוין ווידער צאהלונגס-פעהיג.

דער סוחר אנטאני ספאראנ-קעוויטש, וועלכער האט 2 גרויסע גאלאנטעריע געשעפטען, איינס אויף פיעטריקאווער 150 און ס'צווייטע אויף קאנסטאנטינער 26 האט אין חודש מערץ אפגעגעבען א ביטע וועגען א נא-דזאר. די ביטע האט געזאלט בעטראכט ווערען דעם 15 אפריל. אין משך פון דער צייט איז ספאראנקעוויטש ארויס-געקומען מיט זיינע קרעדיטארען און צוריקגעצויגען די ביטע וועגען „נא-דזאר".

אויף דער זעלבער סעסיע איז בעט-ראכט געווארען די רעגולאציע פון זא-קען-פאבריקאנט משה יורבערג, וועלכער איז אין אויגוסט פון פאריגען יאהר ער-קלערט געווארען פאר באנקראט. די רע-גולאציע איז געמאכט געווארען אויף 10 פראצענט צו צאהלען אין 2 ראטעס צו 5 פראצ. יעדע. די ערשטע ראטע דארף געצאהלט ווערען דעם 30. דע-צעמבער ד. י. און די צווייטע — דעם 30 דעצעמבער 1931.

— די גרויסע מאנופאקטור-פירמע „גוסטאוו רעסטעל", פיעטריקא-ווער 84 האט אפגעגעבען א ביטע וועגען א „נאדזאר".

אונפערגלייכליך
איז דער
ווייַן פון די פירמע „בארווין"
אינהאבער
מענדיל בארנשטיין
לאדז
נאוואמיעסקא 30
טעלעפאן 210-58
היט אייך פאר פאלסיפיקאטען.

ביים וואונדער-קינד ביי זיך אינדערהיים

צום היינטיגען טאנץ-רעציטאל פון מרים'ל דייכעם

גענוג פאפולער איז דאס ווערטעל: „וואס איז דער אונטערשייד פון א גע-וועהנליך קינד ביז א וואונדער-קינד? א געוועהנליך קינד ווערט וואס א יאהר על-טער, און א וואונדער-קינד — יונגער"...

פערפאלען, דער ברייטער עולם, וואס מעהר ער איז ענטציקט פון'ם וואונדער-קינד, אלץ שטארקער ווערט ביי איהם דער חשד, אז דאס קינד איז עלטער, ווי עס איז אנגעגעבען אין פראגראם.

און כ'מוז מודה זיין, אז איך אליין האב אויך געהערט צו די דאזיגע. ווען כ'בין נאך מיט 2 יאהר צוריק געווען אויף א קאנצערט פון דער דעמאלט נאך 7-יעהריגער טענצערין מרים'ל דייכעם, האט זיך, ווילענדיג נישט ווילענדיג, צו מיין גרויסער ענטציקונג, צוגעשטעשעט א ספקות בנוגע דער ריכטיגקייט פון דעם קינד'ס אנגעגעבענעם עלטער.

און צום שבח פון מרים'ל דייכעם, מוז איך צוגעבען, אז ביי איהר איז דער חשד שטארקער, ווי אין אן אנדערען פאל, ווייל ס'איז אונמעגליך צו בלייבען א „גלויבינגער", ווען מ'זעהט, ווי אויף דער עסטראדע ערשיינט א פארוזער „גראנד-דאמע", וועלכע טאנצט א מענו-עט מיט אזויפיל קולטור. דאס זאל זיין א 7, צי אפילו א 9-יעהריג קינד? אמת, דאס פיגורעלע איז א קליינס, א צארטס, דאס פנים'על א קינדישעס, און דאך האסטו פאר זיך אן אמת'ע מארקיזין. און דו פרעגסט, ווי אזוי קאן א קליין קינד דאס בעווייזען? פון וואנען נעמט זיך צו א קינד אזוי פיל פערשטענדניש, אזויפיל אינטואיציע, צו שאפען ביי דערוואקסענע אזא מעכטיגע אילוזיע?

דער גורל האט געוואלט, אז מיר (דער אנסאמבל פון לאדזשער „אררט") זאלען דעם איצטיגען ווינטער-סעזאן שפילען אין ווילנא, וואו מיר האבען אונזערע פרייע מינוטען אונטים פערברענגט אין דעם זעהר גאסטפריינדליכען הויז פון דער פאמיליע דייכעם, וואס ווערט גע-רופען די היים פון יודישע קינסטלער, און דא האבען מיר, אגב, דעם לעצטען פורים געפראוועט מרים דייכעם'ס 9-יעהריגען געבורטסטאג. דארט טאקע האב איך געהאט די געלעגענהייט צו בעס-קענען מרים'ל דייכעם — דאס קינד.

און מערקווירדיג, אזוי ווי עס איז שווער זיך פארצושטעלען מרים'לען אלס א קינד, בעת זי טאנצט, אזוי איז שווער זיך פארצושטעלען אלס א טענצערין מרים'לען, האבענדיג זי פאר זיך אין דער היים, וואו זי פארעט זיך צוזאמען מיט אנדערע קינדער, מיט א ים שפיל-זאכען אויף דער פאדלאגע. און שמוע-סען מיט איהר, קאן מען אויך ווייט נישט, ווי מיט א „דערוואקסענעם" מענש.

זעצט זיך זיבער ווער אוועק צום קלא-וויר, און מרים'ל דערהערט די ערשטע אקארדען, ווערט זי אונגאנצען אנ'אנדע-רע. [illegible] הערשט פון א אונערליכען פייער טאנצט זי לאנג, לאנג.

מרים'ל אימפראוויזירט..

מעג דער מוזיקער זשאנגלירען אויפ'ן אינסטרומענט וויפיל ער וויל נאר, בלייבט נישט מרים'ל הינטערשטעליג. פון טרויעריגען צו לעבעדיגען, פון לע-בעדיגען צום גראטעסק-טאנץ, ווארפט זי זיך איבער מיט אזויפיל פערשטענדניש, וואס איז זעלטען צו געפינען ביי דער-וואקסענע.

און אויב מען איז ענטציקט פון מרים'לס טאנצען אויף דער בינהנע, מוז מען שטוינען פון איהר אימפראוויזירען. דאס קאן קיין שום לעהרער נישט אויס-לערנען. דאס איז איינער פון די נעמ-ליכע פונקען, וועלכע ווערען זעהר און זעהר קארג צוטיילט.

דאס רעטעניש פון וואונדער-קינד איז פאר מיר ארום און ארום קלאר געווא-רען.

ישראל שומאכער

דער „יודישער קייסער"

(ענדע פון זייט 5)

טרעפט דאס ווארט „נפתלי", און ר' נפתלי'ן פלעגט זיך ווינצלען, אז ער בעדויערט זעהר, וואס זיין פאטער האט איהם נישט א נאמען געגעבען „ארתחששתא", און ער וואלט געהאט צו נעמען א סך מעהר גילדענס. עס איז ווערט צו בעמערקען, אז אין דער רייכער בוליאטעק פון שעכטער'ס ראבי-נער-סעמינאר אין ניו-יארק זענען פאראן עטליכע בריף און כתבי-יד פון ר' שמשון ווערטהיימער (זיי זענען מיט א פאר יאהר צוריק פערעפענטליכט געווארען אין זאמעל-בוך „רשימות" באנד 4), וואס ווייזט ווי ווייט מען האט אין דער גאנצער יודישער וועלט געהאלטען פון ר' שמשונ'ען. ר' שמשון האט נעמליך פיל געלד געגעבען פאר ארץ ישראל, אויסצוהאלטען די יודען אין ירושלים, צפת און אנדערע ערטער, און ער האט דעריבער געהאט דעם עהרענהאפטען טיטול „נשיא פון ארץ ישראל" אבער אין ארץ ישראל, אין ירושלים, איז דע-מאלט געווען א משאה, וואס האט אנגע-טון די יודען גרויסע צרות, ארעסטירט א סך פון זיי, כדי ארויסצופרעסען פון זיי געלד. ר' שמשון האט זיך דעמאלט גע-ווענדט מיט א בריף צום יודישען דאק-טאר ביים סולטאן אין קאנסטאנטינא-פאל, ר' יוסף הרופא, ער זאל איהם העל-פען צו ראטעווען די ירושלים'ער יודען. אט דער בריף איז עס פאראן אין דער ניו-יארקער ביבליאטעק. דאס איז גע-שריבען אויף העברעאיש. ער דערצעהלט וועגען זיין סומעס, וואס מען האט גע-שאפען אויסצולייזען די יודען (א סארט „עמוירדזשענסי פאנד") און וואס מען דארף טון ביי דער טערקישער רעגירונג. אין דעם בריף בעדאנקט אגב ר' שמשון דעם פאקט, וואס טייל יודישע פיהרער אין ירושלים גנב'ענען אראפ פון די קהל'שע געלדער, נעמען פאר זיך צו גרויסע סומען, אדער ווי ר' שמשון דריקט זיך אויס מיט זיין מליצה „והלי-כות ניקור גמירה ליה"; נישטא קיין גרעסערע סאנגמער דער זון! עס איז אינטע-רעסאנט מיט וואס פאר א דרך-ארץ ר' יוסף הרופא ענטפערט איהם אפ, און ער טיטולירט איהם: „לו נאה המלוכה", „כבוד קדושת שמו נשיא אלקים" וכדומה.

אבער ביי דעם גאנצען רייכטום און כבוד איז ר' שמשון אויך געווען א גרוי-סער למדן און איז געזעסען כסדר און געלערנט. עס זענען פאראן פון איהם הסכמות אויף פערשיידענע ספרים אין יענע צייטען. דעמאלט האט מען אפגע-דרוקט דעם רי"ף אין פראנקפורט, און ר' שמשון שרייבט אין זיין הסכמה: „והנני ירא לנשת במקום גדולים, כי על עובר עני" וכדומה. ר' שמשון אליין פלעגט האלטען דרשות און זיי געפינען זיך אין כתב-יד. פון זיי איז צוזעהן אז ר' שמשון איז אויך געווען א גרוי-סער בעל מקובל. מען האט זיך צו איהם אויך געווענדט מיט שאלות ותשובות אין פערשיידענע דינים, און ער האט אלעמען געענטפערט

ר' שמשון איז נפטר געווארען אין יאהר תפ"ה (1724), און אין זיין צואה האט ער איבערגעלאזט 125 טויזענד רעדלעך פאר יודען אין ארץ ישראל. נאך עד היום עקזיסטירען די אינסטי-טוציעס, וואס זענען מיט די געלדער גע-שאפען געווארען. ר' שמשון האט אי-בערגעלאזט עטליכע קינדער, און איינער פון זיינע אור-אייניקלעך איז געווען דער עסטרייכישער ארעלמאן יוסף רי-טער פאן ווערטהיימער, דער בעקאנטער שריפטשטעלער, וואס האט געקעמפט פאר די יודישע רעכט אין עסטרייך.

—:0:—

די סענסאציע אין ניו-יארק

ענדע פון זייט 4.

דער און נישט די צירונג.

די זאך איז איבערגעגעבען געווארען צו דער פאליציי

און אזוי האט אין מיטען-מיטוואך אויסגעבראכען א סקאנדאל מיט נאפאָ-לעאנ'ס צירונג!

ענדליך האט מען דעם האלזבאנד גע-פונען. ער איז געווען ביי דעם יובילער מ. מישעל אויף 47-טע סטריט. ער האט, ווי עס שטעלט זיך ארויס, גע-קויפט דעם האלזבאנד טאקי ביים ענג-לענדער. צום יובעליר קען מען גארנישט האבען. אלץ איז צוגעגאנגען געזעצליך. דער ענגלענדער האט דאך געהאט דאס רעכט צו פערקויפען, ווייל ער האט דאך געהאט א פאפיר פון דער ארוסטא-קראטקע. נאר דער יובעליר האט דעם ענגלענדער פאר דעם האלזבאנד בעצאלט נישט קיין האלבען מיליאן, נאר 60 טוי-זענד דאלאר.

וואו איז דער ענגלענדער? נישטא. מען זוכט איהם.

און דער געשיכטע איז אויך פער-מישט דער הערצאג לעאפאלד, וועלכער געפינט זיך אין ניו-יארק. ער איז א פלי-מעניק פון דער אלטער ארוסטאקראט-קע. קיין צופיל ליבע האט ער נישט פאר איהר, ווייל זי האט געלד און וויל קיינעם פון די „געפאלענע" קרובים נישט העלפען. דער דאזיגער הערצאג האט אין ניו-יארק שוין אויבער געהאט אלער-ליי פאסטענס און איבערגעטון אלערליי מלאכות. ער, לעאפאלד איז געווען דער ביי וועמען דער ענגלענדער האט צום ניו-יארקער יובילער פערקויפט די צירונג און האט זיך אונטערגעשריבען אלס עדות אויף דעם „פערקויף-פאפיר". איצט זאגט ער, אז ער ווייסט נישט וואו טאנזענד איז. און אויף דער פרא-גע, צי ער האט בעקומען א טייל פון די 60 טויזענד דאלאר וויל ער נישט ענט-פערען.

אט דאס איז די סענסאציע מיט נאפא-לעאנ'ס האלזבאנד. די זאך געהט איצט בער צום פראקוראר און מען זוכט פרי-הער פאר אלץ דעם ענגלענדער.

אוועק שוין פון לאנג די צייטען פון נאפאלעאן. פון יענער צייט דערצעהלט מען זיך בלויז לעגענדעס. און מיט אמאל — א געשיכטע מיט נאפאלעאנ'ס צירונג, א'אפקלאנג פון פערגאנגע-נע צייטען...

<table>
<tr><td>
יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן
גאסטראלען פון די אמעריקאנער סטארס
אננא און היימאן יאקובאוויטש
היינט, מאנטאג ד. 21-טן, 9 אווענט
היימאן יאקובאוויטש'ס גרויסע אויפפירונג. - נייע דעקאראציעס
שעהנע קאסטיומען - ספעציעלער באלעט
די אמעריקאנער חתונה
אין 2 אקטען מיט א פראלאג פון היימאן יאקובאוויטש
הויפט-ראל סאסעלע—אננא יאקובאוויטש. עס איז ספעציעל אנגאזשירט געווארען דער ארטיסט און זינגער פון ווארשא מיכאל קליין.
עס נעמט אנטייל לויט א.ב. פרויען: בעזמאן, מאכאראוסקא, נערה, פעדערמאן און הייזלאנד. מענער אריעל. אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי און ראקאוור
מוזיקאלישע לייטונג—ל. זעלמאן.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.
</td></tr>
</table>

טעאטער און קונסט

—•—

יוביליי-פארשטעלונג פון סופלאר וואלף נייהויז

די יוביליי-פארשטעלונג פאר'ן סופ-ליאר וואלף נייהויז, וואס איז פארגע-קומען מיטוואך אין „פילהארמאניע", איז אראפ מיט א גלענצענדן ערפאלג. דער פילהארמאניע-זאל איז געווען איבערפולט געשפילט און געווארען די אויסגעצ-[illegible]

דירעקטאר פון שטעטישען פוילישען טעאטער קארל אדוועטאוויטש, זלמן זילבערצווייג (ניו יארק) עמיליא אדלער (ניו-יארק) פון ווארשאווער און ווינער ארטיסטען-פעראיינען, מאריס לאמפע, וואלף זילבערבערג, דאלסקא, בירנבוים, זעווקינא (לאנדאן) פון דער ארטיסטען-משפחה זיגלער און פאסטאר (אונגארן) פון דער לאדזער יודישער פרעסע און פיל פריוואטע דעפעשען.

נאך די דעפעשען האט דער יובילאר געדאנקט דעם יוביליי - קאמיטעט, די חברים-ארטיסטען, דער דירעקציע און דער יודישער פרעסע פאר דער ווארי-מער אונטערשטיצונג. דער יובילאר האט אויך בעקומען א סך מתנות.

וואס ווערט היינט געשפילט
אין טעאטער | אין קינא

יודיש טעאטער: „די אמעריקאנער חתונה"
ארט: „טשאקעדיג און קנאקענדיג"
הזמיר „די גאלדגרעבער"
פילהארמאניע מיטאג: טאנץ - קאנצערט פון מרים'ל דייכעס, 4 נאכמ: קאנצערט פון היינבערג.
שטאטיש טעאטער: נאכמ. די וואונדערליכע חאנדערונגען פון סאלוטרמאסטער, אח. „ארפעאוס אין גיהנום.
קאמעראל טעאטער: „די פרוי פון דער עלע גאנטער וועלט"
פאפולארני: „מענער אויף אורלויב"
קאסינא: קלאנג-פילם: „די מאראל פון פרוי דאלסקא"
ספלענדיד: „דער דושעז-זינגער"
גראנד-קינא. „דער ליבעס-זינגער פון פאריז"
לונא: „די שווארצע דאמינא"
קאפיטאל: „די פראכט פון לעבען"
פאלאס: דער גיפט מישער"
אדעאן: דער קאפריז פון א מיליאנער
זאכענטא: „דאס קבר פון ליבע"
וואדעוויל: „די מזרח-בלום"
קארסא: „דער געהיימניספולער מערדער"
אשוויאטאווי: „די פרוי אויף דער לבנה
שוויט: „אין פוילישע וועלדער"
ספולדזשעלניא: „דער חתונה-מארש"

טאקי א פעהלער...

אין שייכות מיט'ן פראצעס פון ח' י. גאלדבערג מיט'ן ווירט ה' ח. פרישמאן, וואו ד"ר אייכנער און ראטמאן ר. אייכ-נער זענען ארויסגעטרעטען אלס עדות לטובת דעם ווירט, האבען איצט די לעצ-טע עפענטליך ערקלערט, אז זיי זענען מיט זייער עדות-זאגען בעגאנגען א פעה-לער.

לעזט און אבאנירט
דאס
„לאדזער טאגעבלאט"

קינא ZACHĘTA זגערזשער 26

היינט און טעגליך די קרוין פון דער פילם-פּראָדוקציע גרויסע ערנסטע דראַמע

„דאָס קבר פון ליבע“

— אין די הויפּט-ראָלן: פּאָוועל ריכטער, מארצעלא אלבאני, פּאָוועל וועגענער

אָנהויב פון די סעאַנסען 4 נמ., שבת, זונטאָג און חגאות 12 מיטאָג. קירצליך: „דאָס שוצלאָזע מיידעל“

---

1 דאָלאַר פאַר יעדע לעבּעדיגע וואַנץ

וואָס וועט געפונען ווערן נאָך אַ דורכגעפיהרטער דעזינפעקציע מיט׳ן פּרעפּאַראַט

„FUMIGATORE-CIMEX“

וועלכע מיר צאָהלען אין מזומן.

דער פּרעפּאַראַט „Cimex“ איז דאָס ווירקזאַמסטע דיזינפעקציע מיטעל, וואָס טויט אויסראָטען פאַרשידענע מינים ווערים בּעזונדער וואַנצען ווי אויך באַקצילען פון פאַרשידענע גפעהרליכע קראַנקהייטען. דער דאָזיגער פּרעפּאַראַט איז דער איינציגער אָנערקענטער דורך דעם געזונדהייטס-דעפּאַרטאַמענט ביים אינערן-מיניסטעריום אַלס דע זינפעקציאָנס-מיטעל

Zakłady Chemiczno-Dezynfekcyjne
„SALVATOR“, Katowice.
Zastępstwo na wojew. Łódzkie:
Inż. JULJUSZ HAMER i S-ka
6-go Sierpnia 1. Telefon 188-58.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייק-סקלאַדעס און דראָגעריעס

חדשה בספרות העברית!

יצא לאור זה עתה ספר מדעי-אמנותי יחיד במינו, המעניין, מענג ומושך את לב הקורא בתוכנו ובסגנונו, בשם

„המוסיקה בכתבי הקדש, בתלמוד ובקבלה“

מאת י. קיהן

הספר נדפס בהידור על נייר משובח ומכורך יפה. מחירו עם המשלוח 1 דולר. להשיגו אצל המחבר

J. Kühn, WIEN XX, Karl Meisslstr. 1.

שבת איז פאַרגעקומען די ערעפענונג פון דער צוקערניע און מלעטשאַרניע אין פּאָניאַטאָווסקי׳ס פּאַרק

אונטער דער פּערזענליכער לייטונג פון צוקערניע-אינהאַבער אויף אַנדזשעיאַ 30 ה׳ א. קאָוואַלטשיק. אויפ׳ן אָרט קאָנדיטאָריי-אויסאַרבּייטונגען טעגליך פרישע פון ערשטקלאַסיגער קוואַליטעט. חוץ דעם ביער, וויין, מעד, זויערע מילך אז״וו

טעגליך קווינטעט-קאָנצערט פון 5 אַ זייגער נאָכמ.

מוזיקאַלישע פּריהמאָרגענס. — יעדען זונטאָג און חגאות פון 11 אַ זייגער פריה.

טרעף-פּונקט פון עלעגאַנטען לאָדז.

אין פּאָניאַטאָווסקי׳ס פּאַרק

חסד של אמת ומנחמי אבלים לאָדז

מאַכט בעקאַנט, אַז היינט מאָנטאָג (ד. 21.4) 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג צום 1-טען טערמין ביי נישט ערשיינען די געהעריגע צאָהל מיטגלידער 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג וועט פאָרקומען די

יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג

פון די מיטגלידער אין פאַראיינס-לאָקאַל פּיעטריקאָווער 34. די פערוואַלטונג.

בעמערקונג: מען בעט מאַסענוויז צו ערשיינען.

איילט צו פערקויפען אויף הורט און ענצעל

די לאָדזשער פּאַלודניאָווא 22, אָפען פון פריה ביז נאַכט ליפערט טעגליך פון פריה ביז נאַכט ליפערט אייז אין יעדען קוואַנטום, אויך פאַר פליישער און פישער ווי אויך פאַר פּריוואַט-וואוינונגען מאָנאַטליך.

ז. פרידוואַלד טעלעפאָן 190.48

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָווניע

— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואָקלאַדקעס בּעגען פּלאַט-פוס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען

א. ז. ח. גדאַנסקאַ 28. וו 1, פון 6—7 אָוונד

אַנאָנסען איז „לאָדזשער טאַגעבלאַט“ האָבּען דעם גרעסטען ערפאָלג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישער הייל-קאַבינעט-קאַסמעטיק

טעגליך פון 8 אַ זייגער ביז 9 אָוונד

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג

בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

ס׳איז געקומען צופאָהרען דער בעקאַנטער

ספּאָרט-צירק

אויפ׳ן פּלאַץ נאַרוטאָוויטש — 61 —

היינט מאָנטאָג וועלען פאָרקומען מיט׳ן פולען פּראָגראַם 2 פאָרשטעלונגען: 4 אַ זייגער נאָכמ. און 8 אַ זייגער אָוונד

גרויסער אינטערנאַציאָנאַלער טורניר פון די מייסטער פון

רינג-קאַמפעז

וועגען עהרען און געלד-פּרייזען מיט׳ן אָנטייל פון די בעדייטענדסטע אַטלעטען פאַר די רינג-קאַמפען; קינסטלער-פּראָגראַם. אײנצעלהייטען אין די אַפישען.

אויף אַלע פאָרשטעלונגען

רינג-קאַמפען און אַרטיסטישע אויפטריטען.

רעקורסען

געגען צו הויך אָבגעשאַצטען אומזאַץ-שטייער פאַר׳ן יאָהר 1929

(podatek obrotowy)

אויף די נאָקאַז פּלאַטניטשע, וואָס ווערען איצט צוגעשיקט, שרייבט פאַכמעניש און געוויסענהאַפט דאָס ביוראָ „אַרגוס“ זאַכאָדניאַ № 36 פּראַנט, פּאַרטער, טעלעפאָן 108-47.

Dr. med. J. LUBICZ

Ortopeda

גדאַנסקאַ 28, טעל. 18317

ספּעציאַליסט פון בּיינער און געלענקען-קראַנקהייטען פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער

פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען: ווי וואָקלאַדקעס געגען פּלאַטע פיס קונסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען א. א. וו. נעמט אַן.

Dr. med. H. Krauskopf

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

צעגעלניאַנאַ 45 טעל. 113-47

נעמט אָן פון 4—7 אָוונד.

וויכטיג פאַר קאַמאַשען-שטעפּער געזעלען!

עס ווערען געזוכט: אַ קוואַליפיצירטער ריכטעווער און אַ קוואַליפיצירטער נייער ביים קאַמאַשען-מאַכער אַלטשטאַט 15 סענדעראָוויטש.

וועגען עמיגראַציע-, רייזע- און וויזע-ענינים

אינפאָרמירט און שרייבט דאָס ביוראָ „אַרגוס“, זאַכאָדניאַ 36.

Dr. med. B. Donchin

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Moniuszki 1, tel. 209-97.

דאָס בּילאַנס פאַר יאָהר 1929

פאַכמעניש, אויסגעאַרבייט

דורכ׳ן ביוראָ „אַרגוס“ זאַכאָדניאַ 36, טעלעפ. 10,847

Dr. med. M. Heller

ספּעציאַליסט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

נאַווראָט 2, טעל. 179-89

נעמט אָן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אָוונד

פאַר פרויען פון 4—5 נאָכמ.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פּרייזען.

Dr. Med. E. Reicher

ספּעציאַל אַרצט

פאַר הויט האָר און וועגערישע קראַנקהייטען

דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטרא-טעראַפּיע

פּאָלודניאָווא 28 נעהמט אָן פון 8—10 פריה 12—2; 7—8.30 אָוו. זונטאָג פון 9—2

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזען

Dr. med. D. RAWICZ

ספּעציאַליסט פאַר קינדער און אינערליכע קראַנק

צוריקגעקערט און איבערצויגען

קילינסקיעגאָ 49 טעל. 154-36

נעמט אָן פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med. Adam Bender

נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 41-75

ספּעצ. פאַר אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

Dr. med. Daniel Wajskopf

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעצ. פאַר מאָגען, קישקע, לעבער-קראַנקהייטען

רענטגען

פּיעטריקאָווער 104B, טעל. 114-82

נעמט אָן פון 4 ביז 7, זונטאָג פון 10 ביז 12 מיטאָג.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייט

קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81

שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17, פון 2 ביז 3 נאָכמ׳

8-טונג! דאָס „לאָדזשער טאַגעבלאַט“

בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פריה אין אַלע באַהן-קיאָסקען

„רוך“ („Ruch“)

Dr. med. H. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-98

נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוונד

אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Poszukuje się Dolarów 3000.—, na hipotekę większej nieruchomości, położonej w centrum Łodzi. Oferty składać do redakcji „Lodzer Tageblat“ dla № 3734.

Dr. A. Mazur

וסכאָדניאַ 65, — טעל. 166-01

נעמט אָן פון 12.30—1.30 און 4—6 אָוונד.

וויכטיג

פאַר שניידערמייסטער און קאָנפעקציאָנערען

מיר טיילען מיט דאָס מיר האָבען געעפענט איין געשעפט פון פערשידענע

דאַמען און הערען שניידער-צודאַטען

וויקטאַריאַס	ראָסטהאָר	ספּעציאַל אַפּטיילונג
בעק	מושלין	פון דאַמען מענער
ערמעל פוטער	לייווינד	קינדער
וואַלשאַנקאַס	קעפער	קנעפּ
זיידענע פוטערס	קרויזע	
אַלפּאַגאַס	זשאַגאַנעט	שנאַלען

זאָוויע זעמטליכע גאַרנע קנאָפּ לאָך זיידע עטצ.

אַלעס געפינט זיך אויף לאַגער און גרויסער אויסוואַהל צו ביליגע פּרייזען.

קומט און איבערצייגט אייך. מיט אַכטונג

„BAZAR KRAWIECKI“, Łódź

Nowomiejska 8 פראָנט-געוועלב

אים הויז וואו עס געפינט זיך דאָס טוך-לאַגער פון בנימין מאַראָקקאָ.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Program 16 (świąteczny)
Od dnia 20 do dnia 28 kwiet. 1930 r

KOBIETA NA KSIĘŻYCU

Dramat miłości i nienawiści, zazdrości i wierności na księżycu.

Akcja toczy się na ziemi i na księżycu oraz we wnętrzu międzyplanetarnego statku rakietowego podczas lotu na księżyc. W rolach głównych: GERDA MAURUS i W. FRITSCH

Następny program: KSIĄŻĘ STUDENT

ממונו של אדם מעמידו על רגליו! (פסחים קי״ט)

אַלע יודען דאַרפען געדענקען, אַז קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט פון פוילען, אַלע אַרט פּאָדאַניעס ווי: סאָנדאָווע, סקאַרבאָווע און אַדמיניסטראַצינע אויך שותפות-אַקטען, וואוינונגס - אַקטען, אַפּעלאַציעס, ווילאַנטשעניעס איבערזעצונגען (אויך העברעאיש) א. ז. וו. שרייבט און ערלעדיגט לויט׳ן אוסטאַוו

רעכטס-קאָנסולענט: י. ח. בּוזין

לאָדז אָגראָדאָווע 3.

צוגענגליכע פּרייזען (עגזיסטירט זייט 1910.)

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה,

בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש, אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום. איבער דעם זאָלסטו קומען אין מיין

רעכטסקאָנסולענטען-ביוראָ צו

ה׳ מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17 זאַכאָדניאַ 52

טעלעפאָן 148-79

וואו ס׳ווערט פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַפּעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאַנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

מיט אַכטונג

ד. מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט פּיעטריקאָווער 17

טליתים-פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע האַלב-וואָלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, יאַראָסלאַווער און קאָלאָמעער, ווי אויך אויסלענדישע, טליתים-קטנים הורט און דעטייל, מיט אויספּערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל ביי

א. ה. ציטרינאָווסקי

קאַמיענגאַ 1, אין 2-טען טויער, פּאַרטער.

בעמ.: ס׳ווערען אויך אָנגענומען אַלע טליתים צו וואַשען.

---

3 צימער און קיך

מיט אַלע בעקוועמליכקייטען אין צענטרום שטאָט זאָפאָרט צו פערמיטען. צו ערפאַהרען אַנדרזשעיטשאַק, פּושעיאַז 84.

Sz. Maroko, Łódź

נאָוואָמיעסקאַ 2 פראָנט 1 שטאָק טעל. 15948

עמפּפעלט צום פריהלינג-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע און בעסטע דאַמען- און מענער-שטאָפען.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-הינטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גלענצליך

פאַר נאָר 2.50 זל.

נב. געדענקט די אַדרעס: זאַוואַדזקאַ 23

בעמערק.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען פון מענער ביליגער. 50 פּראָצ. ווי איבעראַל אויספּערטיגונג

„TOLA“

אַבּאָנעמענטס-פּרייז: [illegible] ... — 20 גראָשען, אין פּרייטאָג ... — 1,25 זלאָט. אַנאָנסען-פּרייז: פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טייערער, ... 60% טייערער. [illegible]

Redakcja-wydawca B. Hamburski

Wydawnia: H. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18.